LIETUVIŲ KATALIKŲ MOKSLO AKADEMIJA

AUGUSTINAS RUBIKAS

HIERARCHIJA IR PASAULIEČIAI

MINTYS APIE HIERARCHINĖS KUNIGYSTĖS POBŪDĮ IR JOS SANTYKĮ SU BENDRĄJA

Atspaudas
iš
L.K.M. Akademijos *Suvažiavimo Darbų* VII t.
161-200 psl.

DR. ZAPYS FONDAS ARCHYVAS

ROMA 1972

HIERARCHIJA IR PASAULIEČIAI

MINTYS APIE HIERARCHINĖS KUNIGYSTĖS POBŪDĮ IR JOS SANTYKĮ SU BENDRĄJA

I. Bendroji kunigystė

1. « Dievas siuntė savo Sūnaus Dvasią į jūsų širdis » [1]. — Naujasis Testamentas Bažnyčią pristato kaip antgamtinį gyvenimą gyvenančių bei antgamtinio tikslo siekiančių žmonių bendruomenę. Ji nėra žmonių sukurta ir ne žmonių jėga laikosi. Jos Kūrėju yra pats Dievas. Bažnyčios atsiradimo priežastimi yra Dievo norėtas bei jo vykdomas žmogaus dievinimas, pakėlimas Dievo sūnumi. Apaštalas Paulius apie tai sako: « Atėjus laiko pilnybei, Dievas siuntė savo Sūnų ... atpirkti tų, kurie buvo po įstatymu, kad mes gautumėm įsūnystę » [2]. To įsūnijimo pasėka yra ta, kad dabar Dievas betarpiškai veikia žmoguje, ir žmogus betarpiškai santykiauja su Dievu : « Kadangi jūs esate sūnūs, Dievas siuntė savo Sūnaus Dvasią į jūsų širdis, kuri šaukia Abba, Tėve » [3]. « Vienas Dievas ir visų Tėvas, kurs stovi aukščiau už visus, visuose veikia ir yra visuose mumyse » [4].

Norėdamas geriau paaiškinti šitą betarpišką Bažnyčios narių santykiavimą su Dievu, Paulius griebiasi kūninės vienybės pavyzdžio ir sako, kad visi tikintieji sudaro kartu su Kristumi vieną vadinamą mistinį (paslaptingą) kūną ir yra « Kristaus sąnariai » [5]. Bet Paulius čia nesustoja. Jis toliau išvedžioja, kad kūninė vienybė kaip tokia tikinčiųjų santykio su Kristumi pilnai dar neišsako, ir kad tas santykis yra kur kas glaudesnis. Darydamas aliuziją į prostituciją Paulius taip aiškina: «kas laikosi su kekše, darosi vienas su ja kūnas. O kas laikosi Viešpaties, tas yra viena su juo dvasia » [6]. Paulius

---

[1] *Galatams* 4, 6.
[2] *Galatams* 4, 4-5.
[3] *Galatams* 4, 6.
[4] *Efeziečiams* 4, 6.
[5] *1 Korintiečiams* 6,15.
[6] *1 Korintiečiams* 6, 16-17.

RU-08

tuo nori pasakyti, kad tikintieji sueina su Kristumi vienybėn, kuri yra dar glaudesnė už kūninę. Ji eina taip toli, kad jos dėka Paulius gali apie save pasakyti (visų tikinčiųjų vardu): «Esu gyvas, tačiau jau nebe aš, bet yra gyvas manyje Kristus»[7]. Jeruzalės Biblija, komentuodama šiuos Pauliaus žodžius, sako, kad šito vieningumo dėka krikščionies gyvybinių veiksmų subjektu arba «aš» tam tikru būdu tampa pats Kristus[8].

2. «*Viešpatie, tu padarei iš mūsų Dievui karalystę ir kunigus*»[9]. — Iš anos glaudžios įsūnytųjų vienybės su Kristumi plaukia viena nuosekli išvada, kurią apaštalas Petras taip formuluoja: Jūs esate «kaip gyvi akmenys ant jo antstatomi, kad būtumėte dvasiniai namai, šventa kunigystė dvasinėms aukoms aukoti, kurios priimtinos Dievui per Jėzų Kristų»[10]. Taigi Petro aiškinimu kiekvienas tikintysis, suėjęs anon glaudžion vienybėn su Kristumi (vyriausiuoju Aukotoju ir Kunigu) pats taip pat tampa aukotoju bei kunigu. Šis sakinys Petro laiške yra svarbus tuo, kad jis, dokumentuodamas visų tikinčiųjų kunigystę, netiesioginiai jau apibrėžia ir hierarchinės kunigystės vietą Naujojo Testamento bendruomenėje. Petro mokslu hierarchinė kunigystė nėra išimtinė kunigystė, ir hierarchiniai kunigai nėra vieninteliai Naujojo Testamento kunigai.

Čia Petras daro aliuziją į Senojo Testamento kunigus bei šventyklą ir aiškina, kad ši susidėjo iš negyvų akmenų; gi naujoji šventykla yra visai kitokia, — ji yra pastatyta iš gyvų akmenų, sudėtų ant Jėzaus Kristaus kaip kertinio akmens[11]. Tokiu būdu Naujajame Testamente jau nėra išimtinės kunigų — aukotojų kastos arba luomo (kaip tai yra buvę Senajame), kuris aukotų už tautą šventykloje, nes dabar visa tauta yra ir šventykla ir kunigai.

Petras moko: «Jūs esate išrinktoji giminė, karališkoji kunigystė, šventoji tauta, įsigytieji žmonės, kad skelbtumėte dorybes to, kuris pašaukė jus iš tamsybių į savo įstabią šviesą»[12].

Tokie teiginiai kartojasi ir kitose Naujojo Testamento knygose. Taip, pavyzdžiui, *Apokalipsėje* yra pasakyta: «Malonė jums ir ramybė nuo ... Jėzaus Kristaus ... kuris mus mylėjo ir apiplovė mus

---

[7] *Galatams* 2, 20.

[8] St. Lyonnet, *Il mistero della Chiesa secondo San Paulo*, žr. *I grandi temi del Concilio*, Roma 1965, 125-126 psl.

[9] *Apreiškimo* 5, 9-10.

[10] *1 Petro* 2, 5.

[11] *1 Petro* 2, 6.

[12] *1 Petro* 2, 9.

savo krauju nuo mūsų nuodėmių, ir padarė iš mūsų karalystę ir kunigus Dievui, savo Tėvui »[13]. Kitoje tos pačios knygos vietoje vėl sakoma: « Viešpatie, tu padarei iš mūsų Dievui karalystę ir kunigus, ir mes karaliausime žemėje »[14].

Pagonių religijose prie Dievo eina ir betarpiškai su juo santykiauja tik viena išskirtinė aukotojų grupė, atstovaujanti visus kitus. Ne kitaip yra buvę ir Senajame Testamente, kur kunigai taikino nuodėmingą tautą su Dievu, aukodami aukas. Naujojo Testamento bendruomenėje tokios išskirtinės kunigystės, pastatytos prieš ne kunigus, nėra. Naujasis Testamentas tokios kunigystės visai nežino. Jo autoriai niekur žodžio « kunigas » nevartoja kokiai vienai tikinčiųjų grupei atžymėti, tuo ją atskiriant nuo kitų. Čia reikia pažymėti, kad Naujasis Testamentas labai aiškiai teigia pareigų įvairumą Bažnyčioje, atsiradusį paties Dievo valia. Jis mini apaštalus, diakonus, mokytojus, vyresniuosius, pranašus, ir t. t. Bet iš kitos pusės Naujojo Testamento autoriai niekad žodžio ἱερεύς (aukotojas, kunigas, tarpininkas) nerezervuoja kokiai vienai šių grupių (arba naudojantis mūsų terminija, hierarchijai). Naujojo Testamento mokslu Žmogus Jėzus Kristus savo kryžiaus auka yra vieną kartą visiems laikams žmones sutaikęs su Dievu ir kitų žmonių tarpininkavimą padaręs nereikalingu. Tuo klausimu Šventasis Raštas pasisako labai aiškiai: « Vienas ... tarpininkas tarp Dievo ir žmonių, Žmogus, Kristus Jėzus »[15]. Jis yra Naujojo Testamento Aukotojas, Kunigas ir Tarpininkas. Gi visi kiti tikintieji, būdami jo, tai yra « Kristaus sąnariai »[16], kartu dalyvauja ir jo, tai yra, Kristaus kunigystėje. Naujojo Testamento autoriai, kalbėdami apie Kristų kaip vyriausiąjį Kunigą ir visus tikinčiuosius kaip kunigus vartoja vieną ir tą patį, jau aukščiau minėtą žodį: ἱερεύς. Tuo žodžiu jie niekad neįvardina kokios vienos tikinčiųjų grupės.

Paulius, rašydamas žydamas, kurie galvojo Senojo Testamento kategorijomis ir buvo pripratę prie senosios šventyklos, sako: « Taigi, broliai, turėdami pasitikėjimo įeiti Kristaus krauju į šventyklą, nauju ir gyvu keliu, kurį jis mums prirengė pro užlaidą, tai yra, per savo kūną, ir turėdami didį kunigą Dievo namams, artinkimės tikrą

---

[13] *Apreiškimo* 1, 4-6.

[14] *Apreiškimo* 5, 10.

[15] *1 Timotiejui* 2, 5. Šv. Paulius Kristų kartais vadina Žmogumi, kiek jis yra Adomo antitezė, naujasis Adomas, dievažmogis, Kristaus dieviškasis asmuo žmogiškoje ir dieviškoje prigimtyje. Palygink *1 Korintiečiams* 15, 20-22 ir 15, 45-49; *Kolosiečiams* 1, 15; *Pilypiečiams* 2, 6-11; *Kolosiečiams* 2, 9.

[16] *1 Korintiečiams* 12, 27.

KU biblioteka

širdimi, pilnu tikėjimu »[17]. Abudu, Petras ir Paulius, argumentuoja panašiai : Senajame Testamente tik vieni kunigai galėdavo įeiti pro uždangą į tą šventyklos dalį, kuri buvo jiems vieniems rezervuota. Gi dabar Kristaus kraujo dėka visi tapę kunigais, visi eina pro ją, nes visi kartu yra ir aukotojai [18].

Visą laiką šie švento Rašto teiginiai išsilaikė Bažnyčios liturgijoje. Didįjį Ketvirtadienį šventindamas aliejus, reikalingus krikštui, vyskupas šventųjų Mišių prefacijoje kiekvieną kartą iškilmingai skelbdavo visų tikinčiųjų kunigystę : « Ut secundum constitutionis tuae sacramentum, regio et sacerdotali propheticoque honore perfusi, vestimento incorrupti muneris induantur : per Christum Dominum nostrum ».

Mūsų terminijoje įsigalėjęs žodis *pasaulietis* turi sąvokinę istoriją [19]. Pirmą kartą žodį *pasaulietis* (λαικός) pavartojo popiežius Klemensas I savo laiške korintiečiams apie pasauliečių liturgines funkcijas Bažnyčioje [20]. Jis tą žodį veda kaip naujadarą iš Šventame Rašte pavartoto žodžio λαός — Dievo tauta. Bet Šventasis Raštas šiuo žodžiu arba įvardinimu visą Bažnyčią kaip tokią priešpastato netikintiems arba stabmeldžiams, o ne pasauliečius (šiandienine prasme) hierarchijai. Dėl to dabartinė terminija ir jos įtaigotas samprotis negalėjo ateiti iš Šventojo Rašto. Jis atėjo iš bažnytinio teisyno. Graciano dekretas (XII šimtmety) skiria Bažnyčioje dvi krikščionių rūšis ir vieną jų įvardina kunigais ir vienuoliais, — kitą pasauliečiais. Yra aišku, kad šitoks įvardinimas netiesiogiai yra prisidėjęs prie pasauliečių « nukuniginimo ».

3. « Jūs esate dvasiniai » [21]. — Vadinti dvasiškais vien tik hierarchiją ir vienuolius buvo pradėta XV šimtmety, — dėl anų celibato ar neturto [22].

Bet kas iš tikrųjų yra dvasiškas ir kas ne ? Einant Šventuoju Raštu ne dvasiškais nėra galima laikyti tų, kurie gyvena moterystėje ar

---

[17] *Žydams* 10, 19-22.

[18] Šie išvedžiojimai apie visų tikinčiųjų kunigystę Akademijos suvažiavime sukėlė tam tikrą įtampą. Kai kas tai pavadino Kalvino mokslu. Kaip matyti, dabartinė teologinė terminija, nutolusi nuo Naujojo Testamento terminijos, kelia sąmyšį, kunigystę pripažindama tik hierarchijai. Vyresnioji mūsų teologų karta yra mokslinusis dar anos potridentinės polemikos prieš protestantus įtakoje. Antroji Vatikano koncilija grįžta prie Švento Rašto terminijos.

[19] TH. KREIDER, *Was sagt das Konzil über die Kirche ?* Mainz 1966, 73-74 psl.

[20] Laiškas yra rašytas apie 96 metus. Žr. S. CLEMENS I, Papa, *Epistola ad Corinthios I* ; žr. *Patrologia Graeca*, 1 t., 199-328 skiltis.

[21] *Galatams* 6, 1.

[22] H. KÜNG, *Die Kirche*, Freiburg im Breisgau 1967, 453 psl.

turi privačią nuosavybę. Naujojo Testamento mokslu kiekvienas krikščionis yra įdvasintas žmogus, nes jis gyvena Dievo Dvasia (πνεῦμα). « Kas neatgims iš ... Šventosios Dvasios, tas negalės įeiti į Dievo karalystę », sako Kristus[23]. « Dvasia yra, kuri gaivina, kūnas nieko nepadeda »[24].

Taigi kas yra kūniškas? Kad Šventasis Raštas pasauliečių nelaiko kūniškais dėl to, kad jie nėra kunigais, vienuoliais, o veda, rodo ši Pauliaus laiško vieta: « Kūno darbai yra matomi, jie yra: paleistuvystė, susitepimas, begėdystė, pasileidimas, stabų garbinimas, žavėjimai, neprietelystės, barniai, pavydai, rūstybės, vaidai, nesutikimai, atskalos, neapykantos, žmogžudystės, girtuokliavimai, apsirijimai, ir į tuos panašūs dalykai »[25]. Taigi Šventojo Rašto mokslu kūniškumas reiškia ne gyvenimą moterystėje ar privačios nuosavybės turėjimą (tai yra buvimą « pasauliečiu »), o atsitolinimą nuo Dievo Dvasios. Taip, pavyzdžiui, kiekvienas, kuris kelia vaidus ir nesantaikas, kuris neapkenčia kitų, Šventojo Rašto akimis nėra dvasiškas, o yra kūniškas, — vistiek kokias pareigas jis Bažnyčioje eitų, kokią vietą beužimtų ar kokios kunigystės bebūtų: bendrosios ar hierarchinės. Gi kas iš tikrųjų yra dvasiškas, Paulius paaiškina kitoje vietoje: « Dvasios vaisius yra: meilė, džiaugsmas, ramybė, kantrumas, maloningumas, gerumas, romumas, meilumas, ištikimybė, kuklumas, susilaikymas, skaistybė »[26], — tai vis dalykai, kuriuos savo gyvenime turi įvykdyti ir moterystėje gyvenąs, ir privačią nuosavybę turįs krikščionis.

Kita proga Paulius rašo: « mes kalbame ... kaip Dvasia moko, dvasinius dalykus dvasiškiems paaiškindami »[27]. Originaliame tekste yra pasakyta πνευματικοῖς[28]. « Jūs esate dvasiniai »[29], rašo jis vėl galatams net su artikeliu: οἱ πνευματικοί. O Petras, kaip jau aukščiau yra minėta, tikinčiuosius vadina dvasiniais namais[30]. Tokiu būdu Dvasia veikia visuose. Ji nėra vienos kurios grupės Bažnyčioje monopolis, o viso mistinio Kristaus kūno bendras turtas.

---

[23] *Jono* 3, 5.
[24] *Jono* 6, 64.
[25] *Galatams* 5, 19-21.
[26] *Galatams* 5,22-23.
[27] *1 Korintiečiams* 2,13.
[28] Šią Šv. Rašto vietą ne visi interpretuoja taip kaip Skvireckas. Taip, pavyzdžiui, vokiečiai verčia: « indem wir Geisteserfüllten das, was des Geistes ist, deuten » (*Das Neue Testament*, übersetzt von J. Kürzinger, Aschaffenburg 1962), arba: « um Geistliches für Geistliche zu deuten » (Schelkle, *Ihr alle seid Geistliche*, Einsiedeln 1964, 8 psl).
[29] *Galatams*, 6,1.
[30] *1 Petro* 2, 5.

Net ir lytiniai ar socialiniai skirtumai čia nevaidina jokios rolės. « Tikėjimu į Jėzų Kristų », sako Paulius, « jūs visi esate Dievo vaikai. Kurie tik esate pakrikštyti Kristuje, tie apsivilkote Kristumi. Čia nebėra nei žydo, nei graiko ; nebėra nei vergo, nei laisvojo ; nebėra nei vyriškio, nei moteriškės ; nes jūs visi esate vienas Jėzuje Kristuje » [31], ir į visų jūsų širdis « Dievas siuntė savo Sūnaus Dvasią » [32].

4. « *Negesykite Dvasios* » [33]. — Nėra abejonės, kad Kristaus liepimas skelbti evangeliją, nors ištartas vieniems apaštalams [34], yra adresuotas visiems. Dievo žodį skelbti yra pašaukti visi. Visa kunigiška Dievo tauta yra kviečiama skelbti dorybes to, kuris ją iš tamsybių pašaukė į savo įstabią šviesą [35]. Kiekvienas Naujojo Testamento tikintysis, priėmęs Dievo žodį, turi jį ir toliau skleisti.

Bet Šventasis Raštas, teigdamas visų tikinčiųjų kunigystę, neniveliuoja Naujojo Testamento bendruomenės. Jis kartu skelbia pareigų įvairumą Bažnyčioje. Paulius tai ypatingai pabrėžia retoriniais klausimais : » Argi visi yra apaštalai ? ar visi pranašai ? ar visi mokytojai ? » [36]. Gi rašydamas Timotiejui laišką, Paulius perspėja jį nuo žmonių, kurie «nepakęs sveiko mokslo », ragina jį būti budriu, dirbti evangelisto darbą, eiti savo tarnystę, ir čia pat primena ypatingą Dievo malonę (τὸ χάρισμα), Timotiejui duotą tuo tikslu, — suteiktą ypatingomis apeigomis — šventimais, arba kaip Paulius sako : « esančią tavyje mano rankų uždėjimu » [37].

Taigi mes čia susiduriam su ypatingomis pareigomis Bažnyčios narių tarpe arba su tarnyste, kuriai atlikti parinkti asmenys be visiems bendrosios kunigystės gauna dar ypatingą charizmą (Dvasios dovaną), suteikiamą šeštuoju sakramentu. Tas pareigas arba tą tarnystę mes esam įpratę vadinti hierarchine kunigyste. Jos pirmasis uždavinys yra skelbti Dievo žodį, arba kaip mes esam įpratę sakyti : mokyti.

« Tarp įvairių pareigų, einamų Bažnyčioje », sako dogminė konstitucija apie Bažnyčią, « nuo ankstyviausių laikų, kaip tradicija liudija, pirmoji vieta tenka tiems, kurie, paskirti vyskupais, nuo

---

[31] *Galatams* 3, 26-28.
[32] *Galatams* 4, 6.
[33] *1 Tesalonikiečiams* 5, 19.
[34] Plg. *Morkaus* 16, 15.
[35] *1 Petro* 2, 9.
[36] *1 Korintiečiams*, 12, 29.
[37] *2 Timotiejui* 1, 6.

pradžios besitęsiančia eile yra apaštalų bertos sėklos perteikėjai »[38]. O kiek toliau : « Tarp pagrindinių vyskupų pareigų ypatingai svarbią vietą užima evangelijos skelbimas. Vyskupai yra tikėjimo šaukliai, atvedą Kristui naujus mokinius. Jie yra autoritetingi, Kristaus įgalioti, mokytojai »[39].

Bet ką reiškia Bažnyčioje mokyti ?

Kalbėdama apie tai, dogminė konstitucija sako, kad « vyskupuose, kuriems padeda kunigai, tikinčiųjų tarpe yra Viešpats Jėzus Kristus, vyriausiasis kunigas. Juk, sėdėdamas Dievo dešinėje, — aiškina konstitucija, — jis nesiliauja buvęs savo vyskupų būryje. Pirmoje eilėje įžymiąja jų tarnyba jis skelbia visoms tautoms Dievo žodį »[40].

Karl Rahner, S. J., komentuodamas šią konstitucijos vietą, atkreipia dėmesį į sakinių gramatinę sąrangą : juose veiksniu eina ne vyskupai ir kunigai kaip mokytojai, o pats vyriausias kunigas Jėzus Kristus. Taigi tikra to žodžio prasme Bažnyčioje moko ne vyskupai ir kunigai, o pats Kristus. Kaip iš paskutinio cituoto sakinio matyti, Kristus moko ne vien per juos, tai yra, Kristus, skelbiąs Dievo žodį, neapsiriboja vien tik kunigais ir vyskupais. Juose jis yra tik pirmoje eilėje (*imprimis*)[41]. Kitaip sakant, vyskupai ir kunigai tik atstovauja Kristų, bet jie jo neatstoja visoje Bažnyčioje.

Bažnyčia nėra mokykla pasauline prasme, kur žmonėms savo žinias perduoda žmonės, — tik tokiu būdu juos teišmokydami. Apaštalas Jonas, kalbėdamas apie bažnytinį mokymą, sako : « jūs turite patepimą iš Šventojo ir visa žinote »[42]. « Tas patepimas, kurį jūs

---

[38] Dogminė konstitucija apie Bažnyčią — *Lumen Gentium*, 20 pastraipa. Lieviškai cituojama ši konstitucija iš knygos *II Vatikano Susirinkimo dokumentai*, 1 dalis : *Konstitucijos*, « Krikščionis Gyvenime » leidinys, Bostonas 1967.

[39] Ten pat, 25 pastraipa.

[40] Ten pat, 21 pastraipa. Tai žodinis, visiškai nesuprantamas teksto vertimas. Tiksliai išverčia šį tekstą Lietuvoje paruoštasis vertimas : « Per vyskupus, kuriems padeda kunigai, Viešpats Jėzus, vyriausias kunigas, yra tikinčiųjų tarpe. Iš tiesų, sėdėdamas Dievo Tėvo dešinėje, jis nėra toli nuo savo vyskupų būrio, bet visų pirma per jų ypatingą tarnavimą skelbia Dievo žodį visoms tautoms » (*II Vatikano susirinkimo nutarimai*, Vilnius 1968, 43 psl.). Lotyniškasis originalas skamba : « In Episcopis igitur, quibus presbyteri assistunt, adest in medio credentium Dominus Iesus Christus, Pontifex Summus. Sedens enim ad dexteram Dei Patris, non deest a suorum congregatione pontificum, sed imprimis per eorum eximium servitium verbum Dei omnibus gentibus praedicat » (Dogminė konstitucija apie Bažnyčią — *Lumen Gentium*, 21 pastraipa).

[41] « Seine wirksame Gegenwart in den Bischöfen ist auch nicht ausschliessliche (wenn auch als sui generis) verstanden (sed imprimis per eorum servitium) » K. Rahner, *Dogmatische Konstitution über die Kirche*, žr. *Lexikon für Theologie und Kirche, Das zweite Vatikanische Konzil*, Teil I, Freiburg im Breisgau 1966, 218 psl.

[42] 1 *Jono* 2, 20. « Šventuoju » Naujasis Testamentas vadina Kristų, o « Patepimu » jo veikimą tikinčiuose arba jo betarpišką mokymą.

iš jo gavote, tegul pasilieka jumyse. Jums nereikia, kad kas mokytų jus ; bet kaip jo patepimas moko jus apie visa, taip ir yra tiesa ir ne melas. Ir kaip jis jus mokė, taip pasilikite jame » [43].

Bažnyčios Tėvas Augustinas taip aiškina šiuos apaštalo žodžius : « Nemanykite, kad kurs nors žmogus išmoko ko nors iš žmogaus. Mes galime įspėti savo balso skambėjimu ; bet jei nėra, kas mokytų viduje, tuščias yra mūsų žodžių skambėjimas. Danguje turi savo sostą tas, kuris moko jūsų širdis ... jo patepimas moko jus visų dalykų » [44].

Taigi tikinčiuosius moko Tas, kuris turi savo sostą danguje. Bet tada nėra galima sakyti, kad tikėjimą priima, jo laikosi ir jį išpažįsta eiliniai tikintieji vien per ganytojus, bet reikia sakyti : drauge su jais. Tai matyti ir iš dogminės konstitucijos apie Dieviškąjį Apreiškimą, kur yra pasakyta : visa šventoji tauta, susibūrusi apie savo ganytojus, « *in singulari Antistitum et fidelium conspiratione* » [45], išpažįsta tikėjimą.

J. Ratzinger sako, kad ši konstitucijos vieta rodo, jog mokomojo autoriteto atliekama funkcija Bažnyčioje autentiškai aiškinant Dievo žodį yra, tiesa, ypatinga, bet ne vienintelė funkcija šia prasme, ir kad mokomasis autoritetas jokiu būdu neatstoja ir nepavaduoja šiam dalyke visos Bažnyčios, tai yra vyskupų ir pasauliečių kartu. Konstitucija čia ne tik ganytojams bet ir pasauliečiams pripažįsta ypatingą bažnytinį bei dvasinį vaidmenį [46].

---

[43] 1 *Jono* 2, 27.

[44] Citata imta iš Juozapo Jono Skvirecko komentaro ; žr. *Šventasis Raštas Naujojo Testamento*, II t., J. J. Skvirecko vertimas, II laida, Lux, 1949, 516 psl.

[45] Dogminė konstitucija apie dieviškąjį apreiškimą — *Dei Verbum*, 10 pastraipa. Ši konstitucija lietuviškai cituojama iš knygos *II Vatikano Susirinkimo dokumentai*, 1 dalis : *Konstitucijos*, « Krikščionis Gyvenime » leidinys, Bostonas 1967.

[46] « Der Kontext lässt nun klar werden, dass die auf das Lehramt beschränkte Funktion der authentischen Auslegung ein spezifischer Dienst ist, der nicht das Ganze der Gegenwartweise des Wortes umgreift, in der es eine unersetzliche Funktion gerade auch der Gesamtkirche, Bischöfe und Laien zusammen, gibt. So wird man ... ein wichtiges Stück einer erneuerten Theologie des Laikates erblicken dürfen, die hier in den Zusammenhang der Theologie des Wortes eintritt und die nicht bloss weltliche, sondern auch wahrhaft kirchliche und geistliche Funktion des Laien sichtbar werden lässt ». (J. Ratzinger, *Dogmatische Konstitution über die göttliche Offenbarung*, žr. *Lexikon für Theologie und Kirche, Das zweite Vatikanische Konzil*, Teil II, Freiburg im Breisgau 1967, 526-527 psl.).

Kartu Ratzinger nurodo, kiek antrosios Vatikano koncilijos mokslas šiuo atžvilgiu skiriasi nuo enciklikos *Humani generis* išvedžiojimų. Pius XII mokė, kad Dieviškasis Išganytojas savo žodį autentiškai aiškinti nėra pavedęs nė pavieniams tikintiesiems nė teologams kaip tokiems, o vien tik mokomajam autoritetui, ir kad teologų uždavinys būtų tik pagrįsti mokomojo autoriteto definicijas, kurias mokomasis autoritetas jau yra paskelbęs. Gi antroji Vatikano koncilija eina kitu

Dėl to ir dogminė konstitucija apie Bažnyčią (*Lumen Gentium*) kalba ne apie vienos hierarchijos, o apie visos Bažnyčios neklaidingumą. Ji sako : « Tikinčiųjų visuma, būdama Šventojo patepta, negali tikėdama klysti. Šią ypatingą savybę pareiškia antgamtinė visos bendrijos tikėjimo nuovoka, kai nuo 'vyskupų iki paskutinio pasauliečio' visuotinai sutinka tikėjimo ir doros dalykuose »[47].

Koncilijos tėvai tikinčiųjų sutikimui tikėjimo ir doros dalykuose išreikšti vartoja ne žodį *Assensus*, kuris yra daugiau individualaus, pasyvaus pobūdžio, bet žodį *Consensus*, kuris reiškią sutartinį bendruomeninį sąmoningą sutikimą[48]. Lotyniškai yra pasakyta : *Universitas fidelium ... universalem suum consensum de rebus fidei et morum exhibet*[49]. Šį *consensus* pažadina Šventojo patepimas arba jo veikimas tikinčiuosiuose.

Šventasis veikia visuose, nes į visus Dievas siuntė savo Sūnaus Dvasią[50]. Šiuo atžvilgiu hierarchinė kunigija niekuo nesiskiria nuo bendrosios ir nėra šia prasme privilegijuota.

Dogminės konstitucijos cituojamas Augustinas sako, kad jis visų pirma yra krikščionis (tai ką mes sakom būti pasauliečiu arba bendrosios kunigystės) ir tik paskui vyskupas (hierarchinės kunigystės) : « Jums esu vyskupas, su jumis krikščionis. Pirmasis vardas reiškia pareigą, antrasis — malonę »[51].

---

keliu. Ji neneigia mokomojo autoriteto teisės autentiškai aiškinti Dievo žodį, bet ji moko, kad šio autentiško aiškinimo šaknys yra visoje Bažnyčioje, visoje šventojoje tautoje, susibūrusioje apie savo ganytojus, kuri visa, ganytojai ir tikintieji, tikėjimą išpažįsta.

[47] Dogminė konstitucija apie Bažnyčią — *Lumen Gentium*, 12 pastraipa. Šis dogminiai svarbus sakinys nėra visai tiksliai išverstas. Lotyniškai yra pasakyta : « Universitas fidelium, qui unctionem habent a Sancto, in credendo falli nequit ». Bet *universitas fidelium* arba tikinčiųjų visuma yra atitrauktinė sąvoka, ir čia pat darosi neaišku, kaip Šventasis galėtų ją patepti arba joje veikti. Dėl to koncilijos tėvai lotyniškame tekste vartoja ne vienaskaitą, o daugiskaitą : *qui unctionem habent a Sancto*, turėdami galvoje ne visumą kaip tokią, o pavienius tikinčiuosius, *fideles*. Lietuviškai, laikantis vertėjų pasiūlytos sakinio sąrangos, reikėtų sakyti : Šventojo pateptų tikinčiųjų visuma, tikėdama negali klysti. Italai verčia : « L'universalità dei fedeli, che tengono l'unzione dello Spirito Santo, non può sbagliarsi nel credere » (*La Chiesa, Costituzione Lumen Gentium*, Brescia 1966, 86 psl.) ; ir vokiečiai : « Die Gesamtheit der Gläubigen, welche die Salbung von dem Heiligen haben, kann im Glauben nicht irren ». (*Dogmatische Konstitution über die Kirche*, žr. *Lexikon für Theologie und Kirche, Das zweite Vatikanische Konzil*, Teil I, Freiburg im Breisgau 1966, 189 psl.). Čia yra svarbu neužtemdyti Kristaus veikimo atskiruose tikinčiuosiuose, kuriuo remiasi Bažnyčia kaip tokia ir jos neklaidingumas.

[48] Clemente Riva, *La Chiesa in dialogo*, Brescia 1965, 10 psl.

[49] Dogminė konstitucija apie Bažnyčią — *Lumen Gentium*, 12 pastraipa.

[50] *Galatams* 4, 6.

[51] Dogminė konstitucija apie Bažnyčią — *Lumen Gentium*, 32 pastraipa.

Augustinas prisipažįsta, kad jis, kitus ganydamas bei mokydamas, lieka ir turi likti tas pats tikintysis krikščionis, kaip ir jo ganomieji, — tai yra, kad jo tikėjimas remiasi ana visiems bendra malone, be kurios ir jo vyskupavimas nebūtų įmanomas. Iš Augustino žodžių aiškėja, kad abiem kunigijom, tiek bendrajai tiek hierarchinei, yra bendras vienas ir tas pats visų Bažnyčios narių tikėjimas.

Dogminė konstitucija apie Bažnyčią, *Lumen Gentium*, moko, kad popiežius ir vyskupai « naujo, viešo, dieviškam tikėjimo lobiui priklausančio apreiškimo ... negauna »[52]. Jie turi vadovautis tuo, kurį turi visa Dievo tauta. Taip pat dogminė konstitucija apie Dieviškąjį Apreiškimą, *Dei Verbum*, aiškina, kad vyskupai ir kunigai nestovi aukščiau Dievo žodžio, bet yra jo tarnyboje, ir kad nežiūrint jų galios mokyti kitus, jie patys taip pat turi mokytis kaip ir visi kiti tikintieji : « Toji galia neprašoka Dievo žodžio, bet jam tarnauja (lotyniškai : *quod quidem Magisterium non supra verbum Dei est, sed eidem ministrat*), mokydama tik tai, kas yra perteikta. Dievo liepiama ir Šventosios Dvasios padedama, Bažnyčios vyresnybė su meile tą žodį priima (lotyniškai : *pie audit*), šventai jį saugo ir ištikimai aiškina. Iš šio vieno tikėjimo lobyno ji semia visa, ką pateikia tikėti kaip apreikštąją tiesą »[53].

Taigi visa Bažnyčia, neišskiriant nė jos mokomojo autoriteto, yra kartu ir klausančioji (*pie audit*) bei besimokančioji Bažnyčia. Galų gale, sako J. Ratzinger, visa Bažnyčia saugo tikrąjį mokslą kaip ji visa to mokslo ir klausosi[54].

Tokiu būdu E. Schillebeekx ir sako, kad nėra kito atskiro hierarchinės kunigijos tikėjimo, bet kad yra vienas ir tas pats visos Dievo tautos tikėjimas. Tai atitinka Augustino žodžius : « Jums esu vyskupas, su jumis krikščionis ».

Bet koks vaidmuo tada tenka hierarchinei kunigijai ? Į tai Schillebeekx taip atsako : hierarchinė kunigija yra tik vadovaujantis principas arba pradmuo tą tikėjimą kolektyviai išpažįstant[55].

Hierarchinė kunigija yra gavusi iš Kristaus ypatingą dovaną arba charizmą interpretuoti Dievo tautos tikėjimą. Kaip vadovau-

---

[52] Ten pat, 25 pastraipa.

[53] Dogminė konstitucija apie dieviškąjį apreiškimą — *Dei Verbum*, 10 pastraipa.

[54] « Im letzten ist die ganze Kirche hörend, und umgekehrt hat die ganze Kirche teil am Verharren in der rechten Lehre ». (J. Ratzinger, *Dogmatische Konstitution über die Kirche*, žr. *Lexikon für Theologie und Kirche, Das zweite Vatikanische Konzil*, Teil II, Freiburg im Breisgau 1967, 528 psl.

[55] « Non c'è nessuna fede gerarchica o clericale, c'è soltanto la fede dell'intero 'Popolo di Dio' ; gerarchico o clericale è soltanto il principio direttivo di questa professione collettiva della fede » (E. Schillebeekx, *I laici nel popolo di Dio*, žr. *I grandi temi del Concilio*, Roma 1965, 364 psl.).

jantis principas Dievo tautoje ji vadovaujasi ne savo (hierarchinės kunigijos) asmeniškomis pažiūromis arba savo asmenišku tikėjimu, o visos Bažnyčios, visų tikinčiųjų, taigi ir pasauliečių. Jos uždavinys yra vadovauti Dievo tautai tikėjimą išpažįstant ; taigi išeities tašku ir tegali būti tik Dievo tautos tikėjimas, o ne pavienių hierarchų. Ne pavieniams hierarchams yra pažadėtas neklaidingumas tikėjime, o visai Bažnyčiai.

Antraip hierarchų tarpe negalėtų atsirasti heretikų, - gi Bažnyčios istorija rodo ką kita.

Taigi hierarchinė kunigija moko tada, kada ji, vadovaudamasi visos Bažnyčios tikėjimu (kuris ateina ne iš hierarchų, o iš Šventosios Dvasios), jį teisingai bei autentiškai interpretuoja arba aiškina. Dėl to Schillebeeckx formulavimas[56] yra labai vykęs, kai jis sako, kad hierarchinė kunigija yra tik vadovaujantis principas tikėjimą kolektyviai išpažįstant, nes jis yra atremtas į apaštalo Jono mokslą, kuriuo einant Šventasis (tai yra Kristus) patepa (suprask : moko) visus : « Jums nereikia, kad kas mokytų jus ; bet kaip jo patepimas moko jus apie visa, taip ir yra tiesa ir ne melas »[57], ir į Augustino komentarą apie tai, kaip reikia suprasti mokymą Bažnyčioje : « Nemanykite, kad kurs nors žmogus išmoko ko nors iš žmogaus »[58].

Redaguojant dogminę konstituciją apie Bažnyčią buvo kilę ginčų, kurie mums dar geriau atskleidžia hierarchinės kunigijos vaidmenį Bažnyčioje. Pirmasis tos konstitucijos skyrius kalba apie Amžinojo Tėvo planą išaukštinti žmones, padarant juos dieviškojo gyvenimo dalininkais. Nuomonės tuojau pasidalino, kai reikėjo spręsti, apie ką kalbėti iš eilės antrame skyriuje, arba ką po Dievo reikia laikyti svarbiausiu dalyku Bažnyčioje. Teologinė komisija, kurioje dauguma buvo tuometinės Šventosios Oficijos sukviesti juristai, norėjo tuojau pradėti nuo hierarchijos kaip nuo pirminio bei esminio elemento Bažnyčioje. Jei jų planas būtų praėjęs, tai šiandien turėtume vadinamą klerikalinį Bažnyčios samprotį, kur lemiamu veiksniu bei išeities tašku būtų hierarchinė kunigija. Tai buvo tipiška, administraciniam aparatui priklausančių žmonių galvosena. Bet jai pasipriešino koncilijos koordinacinė komisija, kuri pareikalavo, kad prieš skyrių apie hierarchiją eitų skyrius apie Dievo tautą. Yves Congar tai laiko didelės svarbos įvykiu[59], nes šitokiu būdu primatą

---

[56] Žr. 55 išnašą.

[57] *1 Jono* 2, 27.

[58] Citata imta iš Juozapo Jono Skvirecko komentaro ; žr. *Šventasis Raštas Naujojo Testamento*, II t., J. J. Skvirecko vertimas, 2 laida 1949, Lux, 516 psl.

[59] « Un fait de grande conséquence ». Plg. tuo klausimu jo straipsnį : *L'Église comme peuple de Dieu*, žr. žurnalą *Concilium*, Tours 1965 m., 16 psl.

Bažnyčioje gavo ne hierarchinė organizacija, o visos Dievo tautos tikėjimas, arba dar geriau sakant, Dievo veikimas tikinčiuosiuose.

Šitaip hierarchijos vaidmenį aiškino ir patys žymiausi teologai po Tridento koncilijos, jų tarpe Robertas Bellarminas ir Pranciškus Suarez, sakydami: *a fidelibus ad hierarchiam.* Pagal jų mokslą Bažnyčios *infallibilitas in docendo* remiasi Bažnyčios *infallibilitate in credendo* [60].

Ir pats Viešpats ne pirmiausia sukūrė hierarchiją ir paskui ieškojo tikinčiųjų, kurie per hierarchiją priimtų tikėjimą, bet priešingai: pirma pašaukė tikinčiuosius, tai yra tuos, kurie buvo atsiliepę į jo malonės balsą, paskui iš jų tarpo paskyrė Dvylika, tai yra sukūrė hierarchiją.

Priešinga šiems išvedžiojimams mintis galėtų pirmu žvilgsniu pirštis skaitant konstituciją apie Bažnyčią, kur yra pasakyta, kad popiežiaus sprendimai, dėka Šventosios Dvasios pagalbos, pažadėtos jam palaimintojo Petro asmenyje, « nėra reikalingi jokio kitų patvirtinimo ir negali būti apeliuojami jokiam kitam teismui », ir kad popiežiaus « apibrėžiami dalykai yra nepakeičiami iš savęs, o ne dėl Bažnyčios sutikimo » [61].

Bet kaip iš teksto tuojau matyti, čia eina kalba ne apie popiežiaus asmenį, o apie jo sprendimus, apibrėžimus arba definicijas. Taigi čia pat kyla klausimas, kaip tos definicijos gimsta ? Ta pati pastraipa sako, kad «popiežius tuomet nesprendžia kaip privatus asmuo, bet išdėsto arba saugo katalikų tikėjimą kaip vyriausias visos Bažnyčios mokytojas, kuriame ypatingu būdu slypi tos Bažnyčios neklaidingumas (*in quo charisma infallibilitatis ipsius Ecclesiae singulariter inest*)». O toliau ta pati konstitucija moko, kad tokiais atvejais «popiežius ir vyskupai uoliai stengiasi atitinkamomis priemonėmis jį (Apreiškimą) deramai ištirti ir tinkamai išreikšti, kaip to reikalauja užima-

---

[60] « Gegenüber der klerikalistischen Ableitung des *Sensus fidelium* nicht vom Heiligen Geist, sondern vom unfehlbaren kirchlichen Lehramt führt die Theologische Komission mit Recht an : 'E contra, alius Pater, investigatione facta, ad sequentes conclusiones pervenit : 1) Maximi theologi posttridentini (M. Cano, S. Rob. Bellarmino, Gregorius de Valencia, Suarez, Gonet, Billuart) clare infallibilitatem fidelium in credendo docent. 2) Modus progrediendi eorum in expositione et argumentatione saepe explicite est *a fidelibus ad hierarchiam,* seu ab infallibilitate in credendo ad infallibilitatem in docendo ; neque ullum in hoc vident periculum pro hierarchia. 3) Nequidem periculum vident in asserendo etiam a Romano Pontifice rationem esse habendam consensus fidelium. Notes tamen ad fideles etiam pertinere hierarchicos, immo Summum Pontificem'. (Schema *Constitutionis de Ecclesia,* Typis Polyglottis Vaticanis 1964, p. 46) » (H. Küng, *Die charismatische Struktur der Kirche,* žr. žurnalą *Concilium,* Einsiedeln 1965, 290 psl. 4 išnašą).

[61] Dogminė konstitucija apie Bažnyčią — *Lumen Gentium,* 25 pastraipa.

mos pareigos ir dalyko svarba »[62]. Iš to jau matyti, kad popiežius ir vyskupai patys iš savęs dar negali pasakyti, kur yra Apreiškimas, bet kad jie turi ištirti, naudodami atitinkamas priemones.

Kas yra tos priemonės ? Apie jas kalbėdamas K. Rahner mini Švento Rašto tyrinėjimą, neįmanomą be egzegetų darbo, istorines studijas, dogminę teologiją ir laisvas teologų diskusijas, nuolatinį atsiribojimą nuo kad ir teisėtų, bet pavienių teologinių mokyklų ar pažiūrų, kurios labai lengvai patenka pagundon kalbėti visos Bažnyčios vardu, toliau gyvą dialogą su tikinčiaisiais, kurie savo visumoje negali klysti, atsižvelgimą į viešąją opiniją Bažnyčioje ir t. t. [63]

Jau pati bažnytinė praktika rodo, kad mokomasis autoritetas, prieš autentiškai aiškindamas Bažnyčios mokslą, toje pačioje Bažnyčioje informuojasi. Jam uždėtoji pareiga bei suteiktoji charizma nėra kieno nors asmeniški dalykai, o visos Bažnyčios pareiga ir charizma. Juk mokomasis autoritetas kalba neklaidingos Bažnyčios vardu. Dėl to jis negali monokratiškai elgtis, feodalinių kunigaikščių pavyzdžiu [64]. Hierarchinė kunigija, spręsdama *de rebus fidei et morum*, negali atsiriboti nei nuo Apreiškimo nei nuo *sensus fidei* Dievo tautoje ir spręsti viena, savo nuožiūra, vadovaudamasi savo asmenišku tikėjimu, o ne Bažnyčios [65]. Be to hierarchinė instancija nėra tikėjimo

---

[62] Ten pat.

[63] « Die *apta media* bestehen in einem immer neuen Umgang mit der Schrift, in der theologischen Arbeit der Exegeten, der Historiker und der dogmatischen Theologen und deren freier und unbefangener Diskussion, in dem lebendigen Kontakt mit dem *sensus fidei* der Gesamtheit der Gläubigen, die im Glauben nicht als ganze irren kann..., in der stets neuen Überwindung der Enge der einzelnen (insich legitimen) Schulen, die nur zu leicht versucht sind, sich mit dem Glaubensbewusstsein und der Lehre der Kirche identisch zu setzen, in einem sinnvollen Berücksichtigen der 'öffentlichen Meinung' in der Kirche » (K. Rahner, *Dogmatische Konstitution über die Kirche*, žr. *Lexikon für Theologie und Kirche, Das zweite Vatikanische Konzil*, Teil I, Freiburg im Breisgau 1966, 240 psl.).

[64] « Quando il papa o il concilio ritengono necessario di definire essi sono moralmente obligati ad informarsi, ad studiare, a interrogare, usando i mezzi adatti per tutto questo. Ora, tutto questo è completamente opposto a qualsiasi arbitrarietà o all'orgoglio ». *La Chiesa. Costituzione « Lumen Gentium »*, Testo conciliare e commento (vertimas iš prancūzų kalbos), Brescia 1966, 137 psl. Komentatoriai aiškina, kad kolegijinis Bažnyčios samprotis yra priešingas popiežinei monarchijai : « corregge l'unilateralità di una ecclesiologia centrata esclusivamente su una monarchia pontificia » 263 psl.

[65] K. Rahner, aiškindamas sakinį konstitucijoje apie popiežiaus sprendimų nepakeičiamumą iš savęs, sako, kad tuo jokiu būdu nėra paneigta popiežiaus pareiga savo definicijas imti iš Apreiškimo ir iš Bažnyčios tikėjimo : « Das *ex sese* ist eine Aussage über die Definitionen, nicht über den Papst und über dessen Pflicht, seine Definitionen aus der Offenbarung und dem Glauben der Kirche zu schöpfen » (Ten pat, 239 psl. 1 skiltis ; žr. 63 išnašą).

tarpininkė : tikėjimas ateina ne per ją, kad paskui išsišakotų daugybe srovių srovelių į visus Bažnyčios narius, bet iš Dvasios, kuri veikia visoje Bažnyčioje. Į visų širdis Tėvas siuntė savo Sūnaus Dvasią [66].

Dvasia yra bažnytinio gyvenimo išeities taškas. Be jos veikimo tikintieji nė popiežiaus nelaikytų popiežium, tai yra nepripažintų jam duotos charizmos, kuri jį kaip tik popiežium ir padaro, ir kuri jam yra pažadėta palaimintojo Petro asmenyje [67]. Prieš priimdamas popiežiaus definicijas tikintysis jau tiki, kad jos yra neklaidingos (antraip jų nepaisytų) arba, kaip K. Rahner sako, kad jos teisingai atspindi visos Bažnyčios tikėjimą [68]. Tai yra kriterijus, kuriuo tikintysis vadovaujasi definicijas priimdamas.

Šis visos Bažnyčios arba bendrosios kunigijos primatas *in credendo* nėra vien tik chronologiško pobūdžio (pagal įvykių laiką), bet ir ontologinio. Jis giliausia prasme yra Dvasios veikimo primatas Bažnyčioje. Visuose tikėjimą pažadina Dvasia. Gi tą tikėjimą kolektyviai išpažįstant kaip vadovaujantis principas ateina hierarchija. Dėl to dogminė konstitucija apie Bažnyčią visų pirma kalba apie Dievo tautos bendrąją kunigystę ir tik paskui apie hierarchinę. Būtų klaidinga ir Šventam Raštui priešinga mintis *sensus fidei* arba antgamtinę visos bendrijos tikėjimo nuovoką vesti iš hierarchijos. Hierarchija ta nuovoka tik vadovaujasi, — ją atspėja ir neklaidingai skelbia dėka ypatingos, jai duotos charizmos.

Tada aišku, kad popiežiaus sprendimai «nėra reikalingi jokio kitų patvirtinimo ir negali būti apeliuojami jokiam kitam teismui», ir kad popiežiaus «apibrėžiami dalykai yra nepakeičiami iš savęs, o ne dėl Bažnyčios sutikimo» [69].

Juk popiežius savo definicijas skelbia vadovaudamasis visos Bažnyčios, o ne savo asmenišku tikėjimu, ne savo asmeniška nuožiūra, ne laikydamasis vienos kurios teologinės mokyklos ar nuomonės, ir ne kaip privatus teologas ar asmuo.

Bet ar galėtų popiežius ir kitaip pasielgti, tai yra nesiskaityti su visos Bažnyčios tikėjimu? Galėti galėtų, bet praktiškai jis to niekad nedarys, nes kalbantį *ex cathedra* jį nuo tokios klaidos saugoja ypatingoji, palaiminto Petro asmeny pažadėtoji charizma, įgalinanti jį teisingai perduoti visos Bažnyčios tikėjimą ir neleidžianti jam šičia

---

[66] Kaip K. Rahner vienoj paskaitoj yra pastebėjęs, Šventoji Dvasia, prieš veikdama Bažnyčioje, neina pasiklausti hierarchijos leidimo.

[67] Plg. Dogminės konstitucijos apie Bažnyčią — *Lumen Gentium*, 25 pastraipą.

[68] «... dass der Papst in seinen Entscheidungen den Glauben der ganzen Kirche richtig wiedergibt» (Ten pat, 239 psl.).

[69] Dogminė konstitucija apie Bažnyčią — *Lumen Gentium*, 25 pastraipa.

vadovautis savo privačia nuomone [70]. Todėl jo sprendimams nė nereikia tikinčiųjų ratifikavimo ar Bažnyčios naujo sutikimo. Tai būtų nereikalingas dalykas. Tuos sprendimus jau yra ratifikavusi *universitas fidelium in credendo*. Dar daugiau: juos yra ratifikavusi pati Dvasia, tikėjimą pažadindama visoje Bažnyčioje [71]. Ji pažadina ir pritarimą iš to tikėjimo gimusiems popiežiaus sprendimams. Popiežiaus sprendimams nereikia juridinio Bažnyčios patvirtinimo, sako K. Rahner, nes jie kyla iš neklaidingos Bažnyčios tikėjimo, kuriuo popiežius tokiais atvejais visada vadovaujasi [72].

Visa Bažnyčia yra gavusi neklaidingumo charizmą, kuri popiežiuje *singulariter inest* [73]. Popiežius yra dėl to neklaidingas savo sprendimuose *ex cathedra*, kad neklaidinga yra visoje Bažnyčioje (o ne vienam popiežiuje) viekianti Šventoji Dvasia. Dėl to Bažnyčios neklaidingumo net negalima vesti iš popiežiaus neklaidingumo. Jeigu Bažnyčios neklaidingumas tikėjime paeitų iš popiežiaus neklaidingumo, tai tada, nuosekliai einant, Bažnyčia turėtų tikėjimą ir gauti iš popiežiaus. Jį tačiau Bažnyčia gauna ne iš popiežiaus, o iš Šventosios Dvasios.

Tokiu būdu ir Bažnyčios samprotis, kuriuo einant vieni visą laiką moko, ir kiti visą laiką mokosi, neatitinka bažnytinio gyvenimo tikrovę. A. Maceina, kritikuodamas tokį samprotį, labai teisingai pastebi, kad «visi mokomės ir visi mokome — pagal tai, kaip ir kada šis veikimas yra vykdomas [74].

Visų mokymasis yra ne tik galimas bet ir būtinas Bažnyčioje, nes visus moko Sūnaus Dvasia. Prof. H. Ostermann, kalbėdamas apie tą mokymąsi, sako, kad Dievas kalba ne tik per oficialųjį moko-

---

[70] «Ja, er 'kann' es, — sako K. Rahner, — aber er wird es nicht tun. Gegen solches Tun verlangt der Katholik keine einklagbare rechtliche Norm mehr, sondern vertraut auf die Macht der Gnade und des Geistes Gottes in der Kirche» (Ten pat, 228 psl.). «Als definitive Entscheidung der höchsten Autorität in der Kirche unter dem Beistand des Geistes, nicht als Satz einer charismatischen Privatperson, wird die Definition durch den Papst gefällt» (Ten pat, 238 psl.).

[71] «Dieses Urteil kann also nicht einer anderen lehramtlichen Instanz in der Kirche zur Nachprüfung unterstellt sein, zumal da der Papst gerade in diesem Akt die Infallibilität der Kirche selbst zum konkreten Vollzug bringt» (Ten pat, 238 psl.).

[72] «Ist auch ein rechtlicher *consensus* der Kirche zur Konstituierung einer lehrrechtlicher Gültigkeit der päpstlichen Definitionen nicht erforderlich, so entspringt eben doch das Tun des Papstes dem Offenbarungsglauben der unfehlbaren Kirche, an den sich der Papst — auch ohne rechtliche Absicherung — durch die nichtinstitutionalisierbare Kraft des Hl. Geistes faktisch in solchen Fällen immer halten wird, und darum kannn seinen Kathedralentscheidungen der *assensus* der glaubenden Kirche nicht fehlen» (Ten pat, 239 psl).

[73] Dogminė konstitucija apie Bažnyčią — *Lumen Gentium*, 25 pastraipa.

[74] A. Maceina, *Trys klausimai dvasiškijai*, žr. *Aidai*, 1965 m. 8 nr., 358, psl.

mąjį Bažnyčios autoritetą, bet ir per visos Bažnyčios tikėjimą. Iš viso nėra galima išvesti griežtos linijos tarp mokančios ir klausančios Bažnyčios, nes ir mokanti Bažnyčia turi savo ruožtu klausytis klausančios ir tikinčios Bažnyčios ir jos atsiklausti, nes ir per ją kalba Šventoji Dvasia. Visa tikinčioji Bažnyčia, — ne vienas mokomasis autoritetas, — neša gyvąjį Kristų istorijoje [75].

Joseph Loosen, aiškindamas hierarchijos santykį su pasauliečiais tikėjimą išpažįstant, primena, kad ir pasauliečiai sudaro Bažnyčią, ir kad jie taip pat prisideda prie tikėjimo nuovokos atsiradimo bendrijoje. Jeigu popiežius arba koncilija ką nors paskelbia kaip tikėjimo dalyką, tai jie paskelbia tai, ką visi tiki. Tokiu būdu per mokomąjį Bažnyčios autoritetą kalba visos Bažnyčios, taigi ir pasauliečių tikėjimas. Dėl to mokomasis autoritetas nė negali pasauliečiams ko nors primesti, kas jiems būtų visiškai nauja arba vidiniai svetima. Bažnyčia atskirais atvejais tik suformuluoja pasauliečiui tai, ką jis savo tikėjimu bendrai jau yra priėmęs. Tokiu būdu Bažnyčios mokymą sąlygoja ir pasauliečių tikėjimas, nes Bažnyčios mokslas yra Bažnyčios, — taigi ir pasauliečių, — tikėjimo interpretacija arba aiškinimas [76].

Apaštalas Paulius rašo laiške tesalonikiečiams: « Negesykite Dvasios. Neniekinkite pranašysčių. Visa gi ištirkite; kas gera, laikykite » [77]. Hans Küng, lygindamas šią Švento Rašto vietą su atitinkamu antrosios Vatikano koncilijos formulavimu, sako, kad anas

---

[75] « Man kann überhaupt nicht streng zwischen einer lehrenden und einer hörenden Kirche unterscheiden; denn auch die lehrende Kirche muss wiederum auf die hörende und die glaubende Kirche hören und sie befragen, weil auch in ihr der Hl. Geist spricht und der lebendige Christus durch die Zeiten weitergetragen wird » (H. Ostermann, S. J., *Die Zukunft des Laien in der Kirche. Aussagen des II. Vatikanischen Konzils über den Laien*, Kevelaer 1966, 117 psl.).

[76] « Zur ganzen Kirche gehören aber auch die Laien. Sie helfen also mit, jenen allgemeinen Glaubenssinn der Kirche zu bilden, der sich dann, wenn auch nicht zu jeder Zeit schon vollständig, in den Glaubensdekreten der Amtskirche äussert. Wenn der Papst oder ein Konzil sagt, was alle glauben sollen, sagt er oder es, was alle glauben. In der Glaubenslehre der Kirche spricht sich der Glaube der ganzen Kirche aus, auch der der Laien. Es wird also den Laien durch eine unfehlbare Lehrentscheidung nichts aufgezwungen, was ihnen völlig neu und innerlich fremd wäre. Die Kirche artikuliert dem Laien nur im einzelnen, was er in seinem allgemeinen Glauben alles glaubt. Der Glaube der Laien ist die Voraussetzung für die Glaubenslehre der Kirche, denn die Glaubenslehre der Kirche ist die Interpretation dessen, was von der Kirche, also auch von den Laien, geglaubt wird » (Joseph Loosen, S. J., *Kirche aus Priestern und Laien*, knygoje: *Denkender Glaube*, Frankfurt am Main 1966, 283-284 psl.).

[77] *1 Tesalonikiečiams* 5, 19-21.

Pauliaus sakinys, — visa ištirti ir kas gera laikyti, — buvo adresuotas visai bendruomenei ; gi koncilijos tėvai jį taiko vienai hierarchijai [78]. Iš tikrųjų, dogminė konstitucija apie Bažnyčią sako, kad « sprendimas apie jų (tai yra apie Dvasios dovanų) tikrumą ir deramą jomis naudojimąsi priklauso tiems, kurie Bažnyčiai vadovauja ; jiems ypatingai dera negesinti Dvasios, bet visa ištirti ir pasilaikyti, kas gera » [79]. Tačiau prieštaravimo čia nėra, nes žodis « ypatingai » (*speciatim*) rodo, kad koncilijos tėvų mokslu ir eilinis tikintysis nuo šios pareigos toli gražu nėra laisvas. A. Grillmeier pastebi, kad visiems tikintiesiems tiriant Dvasios veikimo tikrumą, hierarchijai tenka paskutinės instancijos vaidmuo [80].

5. « Šventajai Dvasiai ir mums atrodė gera » [81]. — Dabar yra svarbu pažiūrėti, kokia šiais klausimais buvo apaštalų, betarpiškai išėjusių iš Viešpaties mokyklos, laikysena kitų tikinčiųjų atžvilgiu ?

Štai ką pasakoja *Apaštalų Darbų* knyga : « Kai kurie atvykusieji iš Judėjos mokė brolius : Jei nebūsite apipiaustyti Mozės įpročiu, negalėsite būti išganyti. Kilus todėl nemažam susirėmimui tarp jų ir Povilo bei Barnabo, buvo nutarta, kad Povilas ir Barnabas ir kai kurie iš anų tarpo nueitų dėl to klausimo pas apaštalus ir vyresniuosius į Jeruzalę. Taigi, jie, bažnyčios palydėti, ėjo per Fenikiją ir Samariją, pasakodami apie pagonių gręžimąsi, ir darė didelio džiaugsmo visiems broliams. Atvykę į Jeruzalę, jie buvo priimti bažnyčios, apaštalų ir vyresniųjų ir skelbė, kaip didelių dalykų Dievas buvo per juos padaręs. Tuomet kai kurie įtikėjusieji iš fariziejų skyriaus pakilo ir sakė : Reikia anuos apipiaustydinti, taip pat įsakyti laikyti Mozės įstatymą » [82].

Iš šio pasakojimo matyti, kad be tikinčios ir mokančios dar gali būti ir abejojanti Bažnyčia — *Ecclesia dubitans* —, kaip ją yra pavadinęs R. Egenter [83].

Taigi iškilus ginčams, vietinė Antiochijos Bažnyčia nutaria siųsti Jeruzalėn abiejų pusių atstovus ; ji apeliuoja į aukščiausiąją tarybą,

---

[78] H. Küng, *Die charismatische Struktur der Kirche*, žr. žurnalą *Concilium*, Einsiedeln 1965, 288 psl.

[79] Dogminė konstitucija apie Bažnyčią — *Lumen Gentium*, 12 pastraipa.

[80] A. Grillmeier, *Dogmatische Konstitution über die Kirche*, žr. *Lexikon für Theologie und Kirche. Das zweite Vatikanische Konzil*, Teil I, Freiburg im Breisgau 1966, 191 psl.

[81] *Apaštalų Darbai* 15, 28.

[82] *Apaštalų Darbai* 15, 1-5.

[83] R. Egenter, *Anfechtung und Zuversicht im Glauben*, paskaita per Müncheno radiją, 1968.V.19 d.

P 4252

arba kitaip sakant į visą Bažnyčią, kurios aukščiausiais reprezentantais yra vyresnieji, apaštalai ir pats Petras. Šie rinkti atstovai, pakeliui į tuometinės Bažnyčios centrą — Jeruzalę, diskutuoja klausimą su broliais Fenikijoje ir Samarijoje. Bet ir atvykus Jeruzalėn, jų atnešto klausimo nesprendžia nei vienas Petras, nei vieni apaštalai, nei vieni vyresnieji, bet jį diskutuoja visa Bažnyčia: « buvo priimti bažnyčios, apaštalų ir vyresniųjų ». Tik tada « apaštalai ir vyresnieji broliai »[84] sprendžia ir paskelbia, kas « Šventajai Dvasiai ir mums atrodė gera »[85]; nes kas atrodė gera Šventajai Dvasiai, tas turėjo atrodyti gera ir susirinkusiems, tas turėjo atrodyti gera ir apaštalams bei vyresniesiems broliams. Darant aliuziją į antrosios Vatikano koncilijos mokslą[86], Jeruzalėje Petras ir kiti naujo viešo apreiškimo negavo, — jie tik teisingai išinterpretavo Dievo tautos tikėjimą, kurį buvo pažadinusi Dvasia. Dėl to išdiskutavę klausimą su visa bendruomene, jie nesako: « patiko mums », bet « patiko Dvasiai, taigi ir mums ».

Kaip *Apaštalų Darbų* knyga pasakoja, atstovus Jeruzalėn renka bendruomenė, juos palydi bendruomenė, Jeruzalėje juos priima apaštalai ir bendruomenė, susirinkus apaštalams ir vyresniesiems diskusijose dalyvauja bei kalbų klausosi « daugybė » (visuotinas susirinkimas)[87]; to susirinkimo metu kyla labai aštrūs debatai už ir prieš Mozės įstatymą, — tai matyti iš žodžių: « kilus dideliam ginčui »[88]. Jeruzalės susirinkimas labai godžiai gaudo žinias apie padėtį periferijoje, apie nuotaikas kitose bažnyčiose, tikslu informuotis apie Dvasios veikimą tenai: « Tuomet visa daugybė nutilo ir klausėsi Barnabo ir Povilo, pasakojančių, kaip didelių ženklų ir stebuklų buvo Dievas per juodu padaręs tarp pagonių »[89].

Toliau *Apaštalų Darbų* knyga pasakoja: « Tuomet apaštalai, vyresnieji su visu susirinkimu nutarė išrinkti iš savo tarpo žmonių ir siųsti į Antiochiją »[90]. Originaliam tekste vėl yra pavartotas žodis ἐκκλησίᾳ. Ji su Pauliumi ir Barnabu iš savo tarpo siunčia dar Judą ir Silą, įduodama atsakymą arba Jeruzalės koncilijos nuosprendį antiochiečiams.

To nuosprendžio šaknys buvo tikinčiųjų bendruomenėje. Tai kas buvo nuspręsta, buvo gera ne dėl to, kad tokia būtų buvusi Petro arba apaštalų nuomonė, (kokia būdavo paties Petro laikysena, matyti iš

---

[84] *Apaštalų Darbai* 15, 23.
[85] *Apaštalų Darbai* 15, 28.
[86] Dogminė konstitucija apie Bažnyčią — *Lumen Gentium*, 25 pastraipa.
[87] *Apaštalų Darbai* 15, 3-4 ir 12.
[88] *Apaštalų Darbai* 15, 7.
[89] *Apaštalų Darbai* 15, 12.
[90] *Apaštalų Darbai* 15, 22.

laiško galatams)[91], o dėl to, kad taip mokė Dvasia, veikianti bendruomenėje. Į Antiochiją siunčiamo rašto įžanginiai žodžiai : « Apaštalai ir vyresnieji broliai »[92] nesako, kad Dvasia kalbėjo vien tik per juos. Kaip iš konteksto matyti, žodis *mes*, pavartotas įvairiuose posakiuose : « *Mes* girdėjome », « Todėl *mes*, susirinkę krūvon, nutarėme išrinkti vyrų », « Taigi, *mes* išsiuntėme Judą ir Silą »[93] reiškia ne vieną Petrą, ne vienus apaštalus ir ne vienus vyresniuosius brolius, o visą susirinkimą, visą daugybę, arba vienu žodžiu : bendruomenę. Bet tada tame pačiame oficialiame rašte pavartotų žodžių : « Nes Šventajai Dvasiai ir mums atrodė gera nedėti ant jūsų jokios daugiau naštos, kaip tik šituos reikiamus dalykus »[94] irgi nėra galima kitaip suprasti.

Raštą rašo apaštalai ir vyresnieji broliai. Bet jie kalba ir sprendžia tame rašte bendruomenės vardu. Žodis *mums* sako, kad apaštalų ir vyresniųjų brolių nuosprendžiui pritaria visa bendruomenė arba su tuo nuosprendžiu sutinka, arba, kalbant antrosios Vatikano koncilijos žodžiais : « *universitas fidelium cum ab Episcopis usque ad extremos laicos universalem suum consensum de rebus fidei et morum exibet, falli nequit* »[95].

Taigi, kaip Šventas Raštas atpasakoja, šį jaunai Bažnyčiai taip svarbų dogminį klausimą, kas bus išganytas ir kas ne, nesprendžia nei vienas Petras, nei vieni apaštalai, nei vieni vyresnieji uždaromis durimis, palikę nuošaly Dievo tautą[96].

Kaip ana apaštalų Bažnyčia su Petru priešakyje, taip ir šių dienų su Petro įpėdiniais negali suklysti joje veikiančios Tiesos Dvasios dėka. Tai reiškia, kad Dievo tauta, žygiuodama pažadėtosios amžinosios tėvynės link ir atsidurdama vis naujose kryžkelėse, nepadarys klaidingų sprendimų ir nenueis blogais keliais, dėka *Petrui* duotos charizmos. Gi pats *Petras* tuos sprendimus daro ir naujų kelių ieško

---

[91] *Galatams* 2, 11-14.

[92] *Apaštalų Darbai* 15, 23.

[93] *Apaštalų Darbai* 15, 24-25 ir 27.

[94] *Apaštalų Darbai* 15, 28.

[95] Dogminė konstitucija apie Bažnyčią — *Lumen Gentium*, 12 pastraipa. J. Gewiess taip komentuoja apaštalų koncilijos Jeruzalėje nuosprendį : « Nach dem lukan. Bericht sind 'die Apostel und die Ältesten' mit der ganzen Gemeinde versammelt, u. die Apostel u. die Ältesten mit Zustimmung der Gemeinde entscheiden » (J. Gewiess, *Apostelkonzil*, žr. *Lexikon für Theologie und Kirche*, erster Band, Freiburg im Breisgau, 1957, 754 psl.

[96] To paties Akademijos Suvažiavimo metu vienas kalbėtojų pasakė, kad Jeruzalėje visi apaštalai nusilenkė Petro valdžiai. Bet šitoks formulavimas neatitinka Šventojo Rašto tekstui — į Antiochiją siunčiamo nuosprendžio žodžiams : « Šventajai Dvasiai ir mums atrodė gera » (*Apaštalų Darbai* 15,28). Nebent kas manytų, kad Petras jau tada buvo įsivedęs šiandien popiežių vartojamą *plurale maiestatis* : Mes. Tačiau savo laiškuose minėdamas save Petras sako : aš. Plg. *1 Petro*, 5, 12.

kartu su visa Bažnyčia, o ne kaip « privatus asmuo » [97]; izoliuodamasis nuo kitų tikinčiųjų, nuo Bažnyčios, jis netektų savo « petriškumo », jis jau nebebūtų *Petras* [98].

Neklaidingo popiežiaus nėra galima lyginti su valstybiniu suverenu (aukščiausios valdžios turėtoju valstybėje), sako O. G. Hernández. Seniau būdavo tvirtinama, kad popiežius Bažnyčiai yra viskas: jos autoriteto galva, fundamentas, šaknis ir nuolatinis šaltinis, vienu žodžiu, vienintelis krikščionybės pagrindas. Gi antroji Vatikano koncilija moko, kad Bažnyčios galva yra Kristus, kad jos fundamentas yra apaštalai ir pranašai, kad ji kilo gailestingojo Dievo Tėvo planu arba mintimi ir atsirado Kristaus žodžiu bei jo steigiamuoju aktu, ir kad ji yra gyva tik Eucharistija ir Šventąja Dvasia. Koncilija moko, kad vyskupai yra ne popiežiaus, o Kristaus vikarai, ir kad jie Kristaus jiems duotu autoritetu gano savo vyskupijas, kad Bažnyčia yra Kristaus nuosavybė, kad popiežius ir vyskupai yra tik regimi Bažnyčios ganytojai, įpareigoti rūpintis jos našumu, ir kad pats Kristus yra Bažnyčios galva, fundamentas, šaknis, gyvybė ir pradžia. Vienas Kristus yra Bažnyčiai viskuo, ir niekas kitas [99].

Šitoje perspektyvoje Bažnyčia prieš mūsų akis atsiskleidžia ne kaip hierarchinės kunigijos nuosavybėn patekusi ir jos monarchiš-

---

[97] Dogminė konstitucija apie Bažnyčią — *Lumen Gentium*, 25 pastraipa.

[98] Jau pirmoji Vatikano koncilija mokė: « Romanum Pontificem ... ea infallibilitate pollere, qua divinus Redemptor Ecclesiam suam in definienda doctrina de fide vel moribus instructam esse voluit ». Bet tada nesuspėjus suformuluoti ir vyskupų bei visų tikinčiųjų vaidmens bei popiežiaus santykio su jais, teoriškai liko izoliuotas pats popiežius, o kartu su tuo kilo pavojus netiksliai suprasti arba pervertinti jo primatą. Antroji Vatikano koncilija šiuo klausimu atstatė lygsvarą. Ji sako: « Viešpaties valia šventasis Petras ir kiti apaštalai sudaro vieną apaštalų kolegiją. Panašiu būdu yra sujungti tarp savęs popiežius — Petro įpėdinis ir vyskupai — apaštalų įpėdiniai » (Dogminė konstitucija apie Bažnyčią — *Lumen Gentium*, 22 pastraipa), ir kitoje vietoje: « Šventojo pateptų tikinčiųjų visuma negali tikėdama klysti. Šią ypatingą savybę pareiškia antgamtinė visos bendrijos tikėjimo nuovoka, kai nuo vyskupų iki paskutinio pasauliečio visuotinai sutinka tikėjimo ir doros dalykuose » (Ten pat, 12 pastraipa).

[99] « Non esiste di conseguenza una infallibilità pontificia intesa secondo le categorie di una sovranità statale ... In altri tempi si giunse ad affermare che il Papa era tutto nella Chiesa: *caput, fundamentum, radix, fons et origo auctoritatis*, unica base del cristianesimo. Ora la Costituzione asserisce che capo della Chiesa è Cristo, fondamenti gli Apostoli e i profeti, radice il disegno gratuito di Dio Padre, origine la parola e l'azione istituzionale di Cristo, fonte permanente l'Eucaristia o lo Spirito Santo. I vescovi non sono vicari del Papa ma vicari di Cristo nelle proprie diocesi e le governano con autorità propria. Il Papa e i vescovi devono rendere visibile e feconda la proprietà di Cristo, capo, fondamento, radice, fonte e origine della Chiesa. Tutto ciò spetta solo a Lui » (Olegario GONZÁLES HERNÁNDEZ, *La nuova coscienza della Chiesa e i suoi presupposti storico-teologici*, knygoje, *La Chiesa del Vaticano II*, Florencija 1965, 257-258 psl.).

kai valdoma bendruomenė (valstybinių monarchijų pavyzdžiu), o kaip Kristaus Bažnyčia, visus tikinčiuosius sujungusio į vieną savo mistinį kūną ir veikiančio visame kūne.

II. Tarnaujančioji kunigystė

6. « *Tai darykite mano atsiminimui* »[100]. — Jau nuo pirmųjų dienų Bažnyčioje Duonos Laužymui vadovauja apaštalai, vyskupai arba kiti tam pašaukti asmenys. Negali būti Mišių be vyskupo ar jo leidimo, sako Ignacas Antiochietis, — be vyskupo nėra galima nei krikštyti, nei agapę švęsti[101].

Tačiau nėra jokios abejonės, kad žodžiai : « Tai darykite mano atsiminimui », tarti Paskutinės Vakarienės metu, buvo adresuoti visiems tikintiesiems, nes Viešpats visus pašaukė valgyti jo kūną ir gerti jo kraują, tai yra aktyviai dalyvauti šitoje amžino gyvenimo siekiančioje atsiminimo, dėkojimo ir sandoros vakarienėje[102]. Visus Viešpats pakvietė ir įgaliojo aktyviai dalyvauti Duonos Laužyme. Pati Bažnyčia šį Viešpaties įgaliojimą visada suprato kaip adresuotą visiems ir visus įpareigodavo dalyvauti šventosiose Mišiose.

Tiek Senajame tiek Naujajame Testamente kunigystė yra esminiai susijusi su aukojimu, nes Švento Rašto kalboje būti kunigu reiškia būti aukotoju. Gi Bažnyčia moko : « Viešpats Kristus, iš žmonių paimtasis kunigas, naująją tautą padarė karalystę ir kunigus Dievui, savo Tėvui »[103]. Taigi visiems Naujojo Testamento bendruomenės nariams esant kunigais, nėra galima jų atsieti nuo esminės jų funkcijos — aukoti. Visų dalyvavimas Kristaus kunigystėje visus padaro aukotojais. Dėl to liturginė konstitucija ir sako, kad « nuo ano laiko Bažnyčia niekad nesiliovė rinkusis švęsti Eucharistijos, kurioje yra sudabartinama garbinga jo (Kristaus) mirties pergalė, ir drauge dėkoti Dievui už neapsakomą jo dovaną Jėzuje Kristuje »[104].

---

[100] *Luko* 22, 19.

[101] Cituojama iš Can. Beauduin, *Episcopato, Collegialità, Popolo cristiano*, žr. *I grandi temi del Concilio*, Roma 1965, 219 psl.

[102] « Die ganze Kirche ist ermächtigt, den Leib des Herrn zu essen und sein Blut zu trinken, und jeder Christ ist grundsätzlich ermächtigt, an diesem eschatologischen Gedächtnis-, Dankes- und Bundesmahl aktiv teilzunehmen ». H. Küng, *Die Kirche*, Freiburg im Breisgau 1967, 449 psl.

[103] Dogminė konstitucija apie Bažnyčią — *Lumen Gentium*, 10 pastraipa.

[104] Liturginė konstitucija — *Sacrosanctum Concilium*, 6 pastraipa. Lietuviškai ši konstitucija cituojama iš knygos *II Vatikano Susirinkimo dokumentai*, 1 dalis : *Konstitucijos*, « Krikščionis Gyvenime » leidinys, Bostonas 1967.

Bet kad bendroji kunigija arba visa Bažnyčia galėtų atlikti šias savo prakilnias ir džiaugsmingas pareigas, kad visa kunigiška Dievo tauta galėtų švęsti Eucharistiją, pats Viešpats atskiriems tikintiesiems suteikė ypatingus įgaliojimus: duoną paversti jo Kūnu ir vyną jo Krauju, tai yra konsekruoti. Dievo tautos bendroji kunigystė įpareigoja visus atnašauti eucharistinę Auką. O hierarchinis kunigas konsekracijos žodžių dėka pratęsia kryžiaus auką ir tuo įgalina susirinkusius aną pareigą, kurią uždėjo Viešpats, visus padarydamas kunigais, išpildyti. Tokiu būdu konsekruojančio kunigo dėka, kaip labai tiksliai pastebi kan. Beauduin, Kristaus auka tampa bendruomenės auka [105].

Dėl to pagal koncilijos mokslą nėra galima sakyti, kad tikintieji lyg ir gauna Mišias iš konsekruojančio kunigo rankų, nes, priešingai, jie kartu su kunigu prie altoriaus švenčia vieną ir tą pačią eucharistinę auką. Koncilija, kalbėdama apie Mišias, sako, kad «tikintieji savo karališkąja kunigyste Eucharistiją drauge aukoja» [106]. Kaip matyti, hierarchinis kunigas nėra išimtinis aukotojas. Konsekruodamas jis aukoja ne vienas, bet aukoja kartu su visa Bažnyčia, su visa kunigiška Dievo tauta [107]. Liturginė konstitucija moko, kad krikščionys aukoja skaisčiąją auką ne vien kunigo rankomis, bet ir patys drauge su kunigu, ir kad jie yra ne kunigo, o paties Kristaus tarpininkaujami [108]. Kai kurių koncilijos tėvų pasiūlymas sakyti, kad tikintieji aukoja eucharistinę auką «per kunigą», nepraėjo [109].

Taigi Duonos Laužymui vadovaujančių asmenų iš Viešpaties

---

[105] Can. Beauduin: «È tramite il vescovo che il sacrificio del Cristo diventa il sacrificio della comunità» (Can. Beauduin, *Episcopato, collegialità, Popolo cristiano*, žr. *I grandi temi del Concilio*, Roma 1965, 221 psl.).

Tuo pačiu klausimu kitas teologas rašo: «Die Weihe zum sakramentalen Priestertum bevollmächtigt ihn, in der Rolle Christi handelnd das Opfer des Herrn der Gemeinde zum Mitopfer zu präsentieren» O. Semmelroth, *Das priesterliche Gottesvolk und seine amtlichen Führer*, žr. žurnalą *Concilium*, Einsiedeln 1968, 47 psl.

[106] Dogminė konstitucija apie Bažnyčią — *Lumen Gentium*, 10 pastraipa.

[107] Aloys Grillmeier, S. J.: «Alle Gläubigen der Kirche haben an diesem Akte Anteil und dies in aktivem Mitvollzug der liturgischen Feier, und zwar sofern sie Darbringung oder Opfer und sofern sie Kommunion oder Mahl ist... Auch in der Besonderung bleibt die Eucharistie — in ihrem ganzen Umfang — ein Gemeinschaftsakt aller Gläubigen». (A. Grillmeier, *Dogmatische Konstitution über die Kirche*, žr. *Lexikon für Theologie und Kirche, Das zweite Vatikanische Konzil*, Teil I, Freiburg im Breisgau 1966, 186 psl.).

[108] Liturginė konstitucija — *Sacrosanctum Concilium*, 48 pastraipa.

[109] Nėra tikslus nė lietuviškas posakis: «atlaikyti žmonėms Mišias». Geriau tiktų: švęsti Mišias vienam arba su žmonėmis.

gauta ypatinga galia konsekruoti [110] jų neatskiria nuo likusios Dievo tautos dalies, o kaip tik su ja ypatingai sujungia. Ji Dievo tautos nesuskaldo į privilegijuotus ir neprivilegijuotus (tai yra negalinčius konsekruoti), nes toji galia yra visos Bažnyčios galia. Dogminė konstitucija apie Bažnyčią sako: « Bendroji tikinčiųjų ir tarnaujančioji, arba hierarchinė, kunigystė skiriasi esme, ne vien laipsniu. Tačiau jos yra viena kitai skirtos ir abi savo būdu dalyvauja vienoje Kristaus kunigystėje » [111]. Dėlto labai teisingai patebi A. Grillmeier, kad tik abiem kunigystėmis, bendrąja ir hierarchine, pasireiškia visas ir pilnas Dievo tautos kunigiškumas [112].

Taigi Mišiose hierarchinė kunigija, nors ji viena teturi galią konsekruoti, yra skirta bendrajai kunigijai kaip tarnaujančioji kunigija. « Vyskupai su jiems padedančiais kunigais ir diakonais perėmė tarnavimą bendruomenei » [113]. Dėlto koncilija hierarchinį kunigą vadina tarnaujančiu - *sacerdos ministerialis* [114]. Turėti galią konsekruoti dar nereiškia būti nepriklausomu nuo bendruomenės. Hierarchinį arba tarnaujantį kunigą iš viso tėra galima suprasti tik santykyje su bendruomene, dėl kurios jis konsekruoja, ir kuriai jis, atstovaudamas Kristų, tarnauja.

Redaguojant konstitucijos apie Bažnyčią 10 pastraipą iškilo ginčai įvardų klausimu: kaip pavadinti tas dvi Naujojo Testamento kunigystes, atskiriant jas vieną nuo kitos? Kilę debatai tuo klausimu kaip tik išryškino abiejų kunigysčių santykį ir pobūdį. Čia pat paaiškėjo, kad nėra galima vienos jų kelti arba absoliutinti kitos sąskaiton, tai yra, kad nėra galima akcentuoti hierarchinę tuo pačiu aptemdant arba nuvertinant bendrąją. Kai kurie koncilijos tėvai siūlė sakyti, kad pasauliečių kunigystė yra tik prasidedančioji (*inchoativum*) arba nepilna kunigystė arba kunigystė tik tam tikra prasme, kuriai tikros kunigystės vardas netinkąs, kai tuo tarpu hierarchinė

---

[110] « Es ist zu unterscheiden zwischen der allgemeinen Ermächtigung eines jeden Christen und der besonderen Vollmacht einzelner für den Dienst in der Öffentlichkeit der Gemeinde als solchen... Alle Christen sind zum Mitvollzug von Herrenmahl ermächtigt. Aber nur die berufenen Hirten haben die besondere Vollmacht, das Herrenmahl der Gemeinde verantwortlich zu leiten ». Čia H. Küng kartu pabrėžia, kad tie įgaliojimai ateina ne iš bendruomenės, o iš Viešpaties: « Nicht die Gemeinde setzt nach Eph. 4, 11 aus sich heraus die Hirtendienste, sondern der erhöhte Herr ». H. Küng, *Die Kirche*, Freiburg im Breisgau 1967, 516-517 psl.

[111] Dogminė konstitucija apie Bažnyčią — *Lumen Gentium*, 10 pastraipa.

[112] « Erst das Zusammenwirken von besonderem und gemeinsamem Priestertum ergibt die volle priesterliche Wirklichkeit des Gottesvolkes » (A. Grillmeier, *Dogmatische Konstitution über die Kirche*, žr. *Lexikon für Theologie und Kirche, Das zweite Vatikanische Konzil*, Teil I, Freiburg im Breisgau 1966, 183 psl.).

[113] Dogminė konstitucija apie Bažnyčią — *Lumen Gentium*, 20 pastraipa.

[114] Ten pat, 10 pastraipa.

jau būtų kunigystė pilna to žodžio prasme. Bet šitoki pasiūlymai buvo atmesti.

Koncilija priėjo išvados, kad abi kunigystės yra tikros kunigystės, kad jos abi yra *iuris divini* (dieviškosios teisės) kunigystės, ir kad joks bažnytinis autoritetas neturi teisės vienos jų aptemdinti arba nuvertinti. Ieškant įvardų kai kas siūlė pasauliečių kunigystę pavadinti dvasine kunigyste (*sacerdotium spirituale*), kad tuo ją aiškiai atskyrus nuo hierarchinės. Bet pasirodė, kad hierarchinė kunigystė taip pat yra dvasinė kunigystė ir tuo nesiskiria nuo bendrosios. Tada teologinė komisija sustojo prie pasiūlymo pasauliečių kunigystę pavadinti visuotinąja, visus apimančia, nes ir hierarchinis kunigas, tokiu tapęs, visuotinosios kunigystės, krikštu gautos, nepraranda, bet ir toliau ją pasilaiko. Tokiu būdu gimė įvardas « bendroji kunigystė » (*sacerdotium commune*), nes ši kunigystė yra visiems tikintiesiems bendra : ir pasauliečiams ir hierarchijai. Dabar reikėjo ieškoti vardo antrajai, ypatingajai kunigystei. Koncilija ją pavadino *sacerdotium ministeriale* — tarnaujančia kunigyste [115]. Tai jau yra naujas dalykas. Tuo antroji Vatikano koncilija tolsta nuo pirmosios, kuri ypatingajai kunigystei pavadinti vartoja išimtinai (ne iš Švento Rašto imtą) žodį « hierarchija ».

Praeityje polemikų su protestantais metu įsikarščiavę katalikų teologai nueidavo taip toli, kad imdavo iš viso neigti pasauliečių kunigystę, kadangi reformatoriai ją ypatingai kėlė. Taip, pavyzdžiui, Scheffermacherio kontroversinis katekizmas (XVIII amžiaus vidury) mokslą apie pasauliečių kunigystę vadina herezija ! [116]

Tokių į šalį nuslydusių teologinių kirčių įtakoje kunigas ir prie altoriaus darėsi vis savarankiškesnis, nuo kitų (jo aptarnaujamų !) tikinčiųjų nepriklausąs, ir į Mišių apeigas ar jų kalbą pradėjo žiūrėti iš savo asmeniškos perspektyvos (lotynų kalbą jis pats mokėjo). Tik šitaip galima suprasti būtinų liturginių reformų delsimą praeityje Bažnyčios nenaudai.

7. « *Vienas yra tarpininkas tarp Dievo ir žmonių* » [117]. — Dogminė konstitucija apie Bažnyčią moko, kad « vienas Kristus tėra tarpininkas ir išganymo kelias » [118]. Bet kartu ji priduria : « Kristus, esąs tarp mūsų savo kūne — Bažnyčioje ».

---

[115] A. Grillmeier, *Dogmatische Konstitution über die Kirche*, žr. *Lexikon für Theologie und Kirche*, Teil I, Freiburg im Breisgau 1966, 181-182 psl.

[116] O. Semmelroth, *Das priesterliche Gottesvolk und seine amtlichen Führer*, žr. žurnalą *Concilium*, Einsiedeln 1968, 41 psl.

[117] *1 Timotiejui* 2, 5.

[118] Dogminė konstitucija apie Bažnyčią — *Lumen Gentium*, 14 pastraipa.

Ta pati konstitucija sako, kad naujosios sandoros mesijinė tauta, kurios galva yra Kristus, yra jo « įsteigta dalytis gyvybe, meile ir tiesa, jo taip pat yra skiriama būti visiems atpirkimo priemone »[119]. Tai yra nuosekli Dievo tautos dalyvavimo vienintelio Tarpininko kunigystėje išdava[120].

Paulius ragina pilypiečius, kad jie būtų « nepeiktini ir tikri Dievo vaikai, nebartini sugedusios ir iškrypusios giminės tarpe. « Jų tarpe, — sako jis, — jūs žibate lyg žiburiai pasaulyje, laikydamiesi gyvybės žodžio »[121]. O laiške Timotiejui jis rašo : « Taigi, aš visų pirma raginu daryti maldas, prašymus, užtarymus, dėkojimus už visus žmones »[122].

Iš to matyti, kad tarpininku yra visa Bažnyčia kartu, visas mistinis Kristaus kūnas, arba Kristus, esąs savo kūne — Bažnyčioje. Jis visus yra padaręs kunigais ir tokiu būdu įtraukęs į savo tarpininkavimą.

Tvirtinimas, kad viena hierarchija yra tarpininkė tarp Dievo ir žmonių (arba net tarp Dievo ir Bažnyčios !) yra klaidinga ir Švento Rašto mokslui priešinga nuomonė. Tokios pažiūros yra niekas kitas kaip vien tik pamokslinis patosas[123].

Net ir toks hierarchas Paulius savęs nelaikė tarpininku tarp

---

[119] Ten pat, 9 pastraipa.

[120] « Die 'kleine Herde' birgt für die gesamte Menschheit lebendige Kräfte der Einigung und der steten Aufwärtsbewegung zum Heil in sich. In Christus wird sie zur Vermittlerin der Erlösung an die ganze Welt » (A. Grillmeier, S. J., *Dogmatische Konstitution über die Kirche*, žr. *Lexikon für Theologie und Kirche, Das zweite Vatikanische Konzil*, Teil I, Freiburg im Breisgau 1966, 179 psl.).

[121] *Pilypiečiams* 2, 15-16.

[122] *1 Timotiejui* 2,1.

[123] « In merkwürdigem Gegensatz zu den Vätern, zu den Lehren der Hochscholastik und zum Römischen Katechismus, die mit Augustin bekennen : *Christus est qui baptizat* — oder mit Ambrosius im Blick auf die Eucharistie feststellen : *Ipse Christus (per sacerdotem) clamat : Hoc est corpus meum* — gefallen sich gewisse Hymnensänger auf das Priestertum gelegentlich in katechetischen und homiletischen Ergüssen darin, die Priester der Kirche nicht wie die Liturgie als *famuli tui* zu charakterisieren, sondern ihnen eine Art Verfügungsgewalt über die Gnade, ja sogar eine gewisse Befehlsgewalt über den Herrn der Sakramente zuzusprechen, so dass Christus im liturgischen Geschehen eher als Objekt denn als Subjekt erscheinen könnte » (F. X. Arnold, *Klerikalismus heute ?* Würzburg 1964, 22 psl.). Bažnyčioje *principalis agens* visada yra pats Kristus, ir ne tik *remote*, bet ir *proxime* ir *in actu*. Hierarchija yra tik Kristaus įrankis. Ji negali duoti malonės pati iš savęs. Ji turi nusilenkti prieš malonę, kuri eina ten, kur nori. Ji turi respektuoti ir tikintįjį žmogų, be kurio laisvos valios bei apsisprendimo nėra galimas tikėjimo akto autentiškumas (*validitas*). Hierarchija nėra vietininkė, nėra *vices gerens*, kuri savo nuožiūra tvarkytų Dievo ir žmonių santykius. Teologų kalboje ji yra tik *ministerium*, tik *instrumentum*, tik *adiutor*. Nuteisinimo procese hierarchija yra Dievo ir žmonių dispozicijoje (Ten pat, 24 psl.).

Dievo ir žmonių arba tarp Dievo ir bendruomenės, o vien tik vienintelio tarpininko Jėzaus Kristaus skelbėju bei apaštalu (pasiuntiniu). Jis mokė: « Vienas taip pat tarpininkas tarp Dievo ir žmonių, Žmogus, Kristus Jėzus; jis pats save davė atpirkimą už visus, — liudijimą savu laiku, kuriam aš esu paskirtas skelbėjas ir apaštalas »[124]. Ir pirmasis popiežius Simonas Petras abiejuose savo laiškuose prisistato kaip « Jėzaus Kristaus tarnas ir apaštalas »[125], o ne kaip tarpininkas.

Pačioje Bažnyčioje, kur visi yra kunigais, nėra tarpininkų tarp kunigų ir Dievo. Čia visi yra įtraukti į vienintelio Tarpininko tarpininkavimą arba kunigystę. Be to, juk abi Naujojo Testamento kunigijos, bendroji ir hierarchinė, yra ne kas kita, kaip vien silpnų, nuodėmingų žmonių dalyvavimas vienoje, absoliučioje, amžinoje Jėzaus Kristaus kunigystėje. Nė viena tų kunigijų, — taigi nė hierarchinė, — neturi kunigystės pati iš savęs ir negali pati iš savęs tarpininkauti. Jos abi tik dalyvauja vienintelio Tarpininko kunigystėje. Taigi ir bendrajai kunigijai (ir pasauliečiams) tenka tarpininkaujantis vaidmuo.

Kunigystė visuomet yra ir visuomeninė pareiga, ji visuomet yra visuomeninio pobūdžio, nes kiekvienas Naujojo Testamento kunigas (tiek *sacerdos communis* tiek *sacerdos ministerialis*), dalyvaudamas Kristaus kunigystėje arba savo kunigystę iš Kristaus gavęs, yra pašauktas, kaip ir pats Viešpats, tarpininkauti.

Arnoldas sako, kad kovos prieš arijonus, neigusius Kristaus dievyste, yra vertę katalikus Kristaus dieviškumą ypatingai pabrėžti, ir kad tuo jos yra prisidėję prie Jėzaus Kristaus žmogystės aptemdymo; gi kaip tik Kristaus žmogiškoje prigimtyje glūdi jo tarpininkystė tarp Dievo ir žmonių. Tokių polemikų (arba poleminio Kristaus dieviškumo gynimo) pasėkoje buvo kilęs noras absoliutinti hierarchiją, kaip tarpininkę tarp Dievo ir žmonių, tuo pačiu aptemdant visos Bažnyčios, visų tikinčiųjų tarpininkaujantį vaidmenį[126].

---

[124] *1 Timotiejui* 2, 5-6.

[125] *2 Petro* 1, 1.

[126] « Bereits im frühen Mittelalter hat die anti-arianisch geprägte Frömmigkeit die wahre Menschheit Christi verkürzt und — bei aller grundsätzlicher Treue zum chalkedonischen Dogma von den zwei Naturen in Christus — die Christus-Gestalt ins rein Göttliche versetzt. Dadurch aber wurde zwangsläufig auch das in der heiligen Menschheit Jesu gründende Mittlertum des Herrn auf lange Zeit hinaus über Gebühr an den Rand des gläubingen Bewusstseins abgedrängt. Die Folge davon war nicht nur eine bedenkliche Verselbständigung des doch stets nur sekundären Mittlertums der Heiligen und Mariens, sondern auch die Gefahr einer gewissen Verselbständigung des sakramentalen Priestertums und der Hierarchie. Vor allem aber

8. « *Aš daviau jums pavyzdį* »[127]. — Nei klasikinė graikų kalba, nei biblinė Naujojo Testamento graikų kalba žodžio *hierarchija* visai nežino. Tą žodį maždaug penki šimtai metų po Kristaus teologijon įvedė Pseudo-Dionizas Areopagita, bet visai kita prasme, negu jis šiandien yra vartojamas. Žodžiu ἱεραρχία (kas reiškia šventą kilmę arba šventą valdžią) jis suprato ne vien tik ypatingąją, pateptąją kunigiją, bet visą Bažnyčią, su visais tikinčiaisiais, su visais padaliniais, kuri visa Dionizo akimis yra dangiškųjų dvasių galingo pasaulio atspindys[128]. Tai atitiktų Švento Rašto mintį, nes Petro mokslu visi tikintieji, taigi ir pasauliečiai, yra « karališkosios kunigystės »[129].

Rašant Naująjį Testamentą arba perduodant bei interpretuojant Kristaus mokslą apie antrąją kunigystę šventųjų knygų autoriams visai netrūko graikų kalboje žodžių, išreiškiančių vyravimą, viešpatavimą arba valdinius santykius. Pasirinkimas čia buvo nemažas.

Vienas tokių žodžių yra ἀρχή. Jis reiškia pradžią, principą arba valdžią. *Septuaginta* tą žodį vartoja Egipto valdininkams ir Senojo Testamento kunigams atžymėti. Naujojo Testamento autoriai tą žodį gerai žino ir vartoja pagonių bei žydų įstaigoms atžymėti, ir vienam Kristui pasaulio pradžios arba principo prasme. Bet niekad Naujasis Testamentas to žodžio nevartoja mūsų vadinamai hierarchijai atžymėti.

Kitas graikų kalbos žodis, kuris čia būtų tikęs, yra τιμή. Jis reiškia vertę, kainą, pabaudą, brangenybę, įkainojimą, garbę, dovaną, aukštą vietą. Naujajame Testamente šis žodis yra pavartotas tik vieną kartą: Senojo Testamento kunigo garbei pažymėti, minint Aaroną[130].

Trečiasis žodis būtų τέλος. Jis reiškia pabaigą, tikslą, išsipildymą, pasisekimą, viršūnę, aukščiausią laipsnį, vyresnybę. Taip, pavyzdžiui, οἱ ἐν τέλει reiškia galiūnus. Šito žodžio Naujasis Testamentas iš viso nevartoja.

---

wurde die ganzheitliche Schau der das Heil vermittelnden Kirche, also das Wissen um den priesterlichen Charakter und die mittlerische Funktion aller Getauften, in dem Masse getrübt, in dem die verklärte Menschheit des Herrn aus dem gläubigen Bewusstsein geschwunden ist ». (Fr. X. Arnold, *Klerikalismus heute?* Würzburgas 1964, 18-19 psl.).

[127] *Jono* 13, 15.

[128] Hans Küng, *Die Kirche*, Freiburg im Breisgau 1967, 458-459 psl. Daugiau tuo klausimu ligi 464 psl.

[129] *1 Petro* 2, 9.

[130] *Žydams* 5, 4.

Bet vienas žodis Naujojo Testamento autoriams rašant apie ypatingąją kunigystę turėjo piršte pirštis. Jis yra λειτουργία ir reiškia iš viso tarnybą arba valstybinę tarnybą, o taip pat kunigų tarnybą bei pamaldas.

Λειτουργεῖν reiškia tarnauti, perimti išlaidas, kuo nors pasirūpinti arba pagelbėti. Pirmoji to žodžio prasmė yra ne sakralinė, o profaninė ir reiškia piliečio tarnybą valstybei. Tik vėliau tuo žodžiu buvo pradėta atžymėti ir tarnybą dievams.

Ta prasme šis žodis įėjo į *Septuagintą* — kunigų tarnybai išreikšti. Šį žodį Naujasis Testamentas taip pat žino ir vartoja romėnų valdininkams atžymėti. Paulius laiške romėnams, aiškindamas politinės valdžios funkcijas, sako: «yra Dievo tarnai (λειτουργοὶ θεοῦ) [131]. Tokiu būdu žodis turi valdinį bruožą. Lukas jį vartoja Senojo Testamento kunigams atžymėti [132]. Bet niekados šis žodis nėra vartojamas mūsų hierarchams atžymėti. Tik vienui vieną kartą Paulius laiške romėnams save vadina pagonių liturgu [133]. Bet tai yra vaizdingas Pauliaus kalbėjimo būdas. Jis suprato save kaip Dievo žodžio skelbėją pagonims, bet jokiu būdu ne kaip tarpininką tarp Dievo ir žmonių, einantį valdininko pareigas.

Šitų visų aukščiau minėtų žodžių, išreiškiančių valdžią, valdinius santykius arba valdinybę Bažnyčioje, Naujasis Testamentas, atžymėdamas ypatingąją Naujosios Sandoros kunigystę, labai stropiai vengia. Tam, ką mes dabar hierarchija vadiname, atžymėti reikėjo kitokio žodžio, teisingai interpretuojant Kristaus, abiejų kunigysčių steigėjo, mintį. Tas žodis buvo rastas. Bibline prasme jis yra naujadaras ir kaip toks nebuvo žinomas nei graikams nei žydams; jis neturėjo jokio santykio su valdžia, vyresnybe, garbe, viešpatavimu, vyravimu ir nereiškė valdinių santykių. Tas žodis yra διακονία ir reiškia tarnystę.

Šį terminą Naujojo Testamento autoriai pasirinko dėl to, kad čia negrėsė joks pavojus tokį žodį klaidingai suprasti arba išsiaiškinti. Diakonija reiškė darbą, kuris kiekvienam graikui jau iš anksto atrodė pažeminančiu: tarnauti, patarnauti, nešti į stalą valgius, kitus aprūpinti, kitus patenkinti. Tai darydavo vergai! Šeimininkai gi ar jų svečiai tuo tarpu gulėdavo aplink stalą, patogiai įsitaisę, ilgais rūbais apsirengę. Vergai gi, kad galėtų savo darbą lengviau atlikti, turėdavo drabužius pasikaišyti.

Bet ir platesne prasme paimta diakonija turėjo nemalonų prie-

---

[131] *Romėnams* 13, 6.
[132] *Luko* 1, 23.
[133] *Romėnams* 15, 16.

skonį, ir tada, kai ji reiškė ne tik tarnavimą prie stalo, bet tarnybą apskritai. Tačiau kaip tik jos Kristus reikalavo iš savo apaštalų, iš savo « hierarchijos ». Kai kartą jų tarpe kilo ginčai, kas jų dabar bus didžiausias, Kristus tuojau juos sudraudė negalvoti pasaulinėmis kategorijomis ir nenešti į Bažnyčią dvasios, formų bei santykių iš valstybinio gyvenimo. « Pagonių karaliai viešpatauja jiems », kalbėjo Kristus, « ir kurie turi valdžios jiems, vadinami geradariais. Jūs gi ne taip ; bet kurs tarp jūsų yra didžiausias, tepasidaro kaip mažiausias, ir kas yra viršininkas, tebūna kaip tarnas. Nes kas didesnis : tas kurs sėdi prie stalo, ar kuris tarnauja ? Argi ne kurs sėdi prie stalo ? Aš gi esu jūsų tarpe kaip tas, kurs tarnauja » [134].

Kristus įvesdamas ypatingas apaštalines pareigas savo mistiniame kūne aiškiai nurodo, kokioje dvasioje, kokiame santyky su kitais jos turi būti atliekamos. Save jis pastato kaip įpareigojantį pavyzdį. Atitinkamai išreikšdami šitas Viešpaties direktyvas graikų kalba Naujojo Testamento autoriai vartoja žodį *diakonia*.

Kitą kartą, kaip pasakoja Morkus, iškilo ginčas, einant į Kaparnaumą. Apaštalai vėl kėlė hierarchijos klausimą. Morkus rašo : « Jie atėjo į Kaparnaumą. Jiems esant namie, jis juos paklausė : apie ką kalbėjotės kelyje ? Jie tylėjo, nes kelyje jie ginčijosi tarp savęs, kas iš jų didesnis. Tuomet jis atsisėdo, pasišaukė dvylika ir jiems tarė : Jei kas nori būti pirmas, tas bus visų paskučiausias ir visų tarnas » [135].

Kristus matė, kaip didelė bus pagunda kopijuoti pasaulinių valdininkų dvasią, jų darbo metodus bei sekti jų pavyzdžiu, o ne Kristaus. Dėl to Viešpats, kalbėdamas šia tema, nuolat primena pasaulinę valdžią ir primygtinai reikalauja jos dvasios atsisakyti, nurodydamas skirtumą tarp jos ir apaštalinių pareigų Bažnyčioje.

Dar kitoje vietoje Morkus cituoja šitokius Viešpaties žodžius : « Jūs žinote, kad tie, kurie laikomi tautų kunigaikščiais, viešpatauja (ἄρχειν, *dominantur*) jiems, ir jų kunigaikščiai turi ant jų valdžią. Jūsų gi tarpe ne taip yra, bet kas tik nori būti jūsų tarpe pirmas, bus visų vergas. Nes ir Žmogaus Sūnus neatėjo, kad jam tarnautų, bet kad jis pats tarnautų » [136].

Kristus niekur nepasisako prieš pasaulinę valdžią, jos titulus ar garbės insignijas, — bet savo kuriamoje Bažnyčioje jis tokius dalykus atmeta. Valdyti Bažnyčią pasaulinių valdovų pavyzdžiu bei kopijuoti joje anų darbo metodus reikštų iškreipti bei prie-

---

[134] *Luko* 22, 25-27.
[135] *Morkaus* 9, 32-34.
[136] *Morkaus* 10, 42-45.

vartauti bažnytinio gyvenimo tikrovę. Bažnyčia gyvuoja ir laikosi ne jai vadovaujančių žmonių dėka, kaip valstybinės bendruomenės, bet Kristaus Dvasios veikimu žmonių širdyse [137].

Kristus draudė sekti ne tik pasaulinius valdovus, bet net ir tuometinius bažnytinio gyvenimo vadus. Ir šių laikysena bei santykiai su tikinčiaisiais neatitiko jo valią. Viename Mato atpasakotame pamoksle Kristus griežtai perspėja : « Rašto žinovai ir farizėjai atsisėdo Mozės krasėje. Taigi visa, ką tik jie jums sako, laikykite ir darykite ; bet nesielkite taip, kaip jie elgiasi, nes jie sako ir nedaro. Nes jie riša sunkias ir nepakeliamas naštas ir deda žmonėms ant pečių, o savo pirštu jie nenori jų pajudinti. Visus savo darbus jie daro, kad žmonės juos matytų ; todėl jie daro savo atsiminimo ženklus platesnius ir didina kutus. Jie mėgsta pirmąsias vietas pokyliuose ir pirmąsias krases sinagogose, ir pasveikinimus prekyvietėje, ir būti žmonių vadinami *rabbi*. Jūs gi nesivadinkite *rabbi*, nes vienas jūsų mokytojas, o jūs visi broliai. Ir nė vieno nevadinkite sau žemėje tėvu, nes vienas jūsų Tėvas, kurs yra danguje. Nesivadinkite mokytojais, nes jūsų mokytojas vienas, Kristus. Kas iš jūsų didesnis, bus jūsų tarnas. Kas save aukština, bus pažemintas, o kas save žemina, bus išaukštintas » [138].

Vadintis kitų mokytojais ir sau didinti « atsiminimo ženklus ar kutus » tikslu išsiskirti iš kitų Kristus laiko nebroliškumu ir bažnytinės tikrovės iškreipimu. Tie kutai neša svetimą dvasią Bažnyčion [139]. Toki dalykai yra ne vietoje bendruomenėje, kuri turi vieną Tėvą danguje ir vieną Mokytoją — Kristų, ir kur visi tarpusavy yra broliai. Tokius dalykus Kristus laiko kitų žeminimu ir savęs aukštinimu.

Jono evangelijoje Kristus prieš mirtį apaštalams nuplovęs kojas sako : « Ar suprantate, ką aš jums padariau ? Jūs vadinate mane Mokytoju ir Viešpačiu, ir gerai sakote, nes aš esu. Taigi, jei aš, Viešpats ir Mokytojas, mazgojau jūsų kojas, tai ir jūs turite vienas kitam mazgoti kojas ; nes aš daviau jums pavyzdį, kad, kaip aš jums dariau, taip ir jūs darytumėte. Iš tikrųjų, iš tikrųjų sakau jums, tarnas ne didesnis už savo valdovą, nei pasiuntinys didesnis už tą, kurs jį siuntė. Jūs palaiminti, jei tai žinote ir tai darysite » [140].

---

[137] *Galatams* 4, 6.

[138] *Mato* 23, 2-12.

[139] Apie tokią priešingą Evangelijai dvasią įsigalėjusią Bažnyčioje, ypatingai apie tuštybę, plačiai rašo P. Winninger, *La vanité dans l'Eglise*, Paryžius 1968.

[140] *Jono* 13,12-17. Daugumos bažnytinių titulų bei insignijų šaknys yra ne tik politinės, bet net ir ne krikščioniškos. Taip, pavyzdžiui, nuo Karolio Didžiojo laikų pasauliniai valdovai save tituluodavo *Vicarius Christi* (arba *Dei*). Bet pats žodis

9. « *Quod omnes tangit, ab omnibus tractari debet* »[141]. — Jeigu hierarchija pasaulinės valdžios arba feodalinės sistemos įtakoje ir buvo beįnešanti Naujojo Testamento bendruomenėn pasaulinių santykių bei dvasios, tai šiandien Bažnyčia jau yra pradėjusi daryti reikiamas pataisas.

Tridento koncilija dar šitaip formuluoja: « Jei kas sakytų, kad Katalikų Bažnyčioje nėra jokios dievišku autoritetu įsteigtos hierarchijos, susidedančios iš vyskupų, kunigų ir diakonų, tas tebūnie išskirtas iš Bažnyčios »[142].

Gi antroji Vatikano koncilija jau tolsta nuo pirmosios, vartojančios išimtinai žodį hierarchija, ir sako: « Viešpats Kristus savo Bažnyčioje įsteigė įvairias pareigas, skirtas tarnauti viso kūno gerovei »[143]. Taip dogminė konstitucija apie Bažnyčią pradeda skyrių apie hierarchiją, vadindama ją *ministerium* (tarnyba) ir hierarchus — *ministri* (tarnai).

Esmingas hierarchui bruožas yra jo tarnavimas, jo diakonija, arba iš Kristaus gautos diakoninės charizmos realizavimas kitų naudai. Feodalinėje santvarkoje lemiamu dalyku yra titulas arba priklausymas tam tikram luomui. Ten užtenka tokiu gimti arba kitaip

---

vicarius buvo paimtas iš senųjų romėnų karo žodyno. Romos vyskupas savęs taip nevadino. Nuo Konstantino Didžiojo laikų jis save tituluoja tik *Vicarius Petri*. Net ir toks Grigalius VII (XI šimtmety), privertęs Henriką IV eiti į Kanosą, titulo *Vicarius Christi* dar nesisavina. Tik Inocentas III (XIII šimtmety), ypatingai sustiprinęs popiežiaus pasaulinę galią arba valstybę, pasiima ir šį titulą, anksčiau vartotą kunigaikščių. Nuo XV šimtmečio, tai yra nuo tada, kai popiežių autoritetas buvo kritęs, šis titulas pasirodo visuose svarbiuose jų raštuose. Senųjų romėnų vyriausias kunigas (pagonis) taip pat vadinosi *Pontifex Maximus*. Nuo Augusto laikų save šitaip tituluoja pasauliniai valdovai, tiek pagonys, tiek krikščionys. Bet imperatorius Gracianas IV šimtmečio pabaigoje tokio titulo jau atsisako. Jį pasiima popiežius ir kai kurie vyskupai, pradedant Leonu I (V šimtmety). Nuo Renesanso laikų taip vadinasi tik popiežiai.

Visai priešingą titulą įsiveda Grigalius Didysis. Nors kilęs iš aristokratų, nors buvęs aukštu valdininku (pretorium), nors visų pripažintas geru teisės žinovu bei puikiu diplomatu, jis save pradeda vadinti *servus servorum Dei* dar būdamas diakonu bei benediktinų vienuoliu ir tą titulą pasilaiko išrinktas popiežium (590 metais). Laiške Aleksandrijos patriarkui Eulogijui jis rašo, kad nenori vadintis visuotinu (visų) tėvu (lotyniškai: *universalis papa*) ar valdytoju. Aš neįsakiau, rašo jis apie savo direktyvas, o tik atkreipiau dėmesį į tai, kas man atrodė naudinga. Aš nelaikau sau garbe to, kas mažintų mano brolių garbę. Mano garbė yra visos Bažnyčios garbė. Šalin su tokiais išsireiškimais, kurie kelia tuštybę ir pažeidžia meilę. (*Epistola ad Eulogium episcopum Alexandrinum*, P. L. 77 t., 933 skiltis). Labai galimas daiktas kad Rytų schizma nebūtų įvykusi, jei Grigaliaus Didžiojo dvasia būtų įsigalėjusi Bažnyčioje.

[141] Apaštalinė tradicija.

[142] H. Denzinger et Cl. Bannwart, *Enchiridion Symbolorum, definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*, Freiburg im Breisgau [16]1928, 319 psl.

[143] Dogminė konstitucija apie Bažnyčią — *Lumen Gentium*, 18 pastraipa.

į tą luomą patekti, kad galėtum kitiems vadovauti. Gi Bažnyčioje esminiu dalyku yra charizmos ženkle vykdoma tarnyba, nes ji mistiniam Kristaus kūnui yra gyvybinės reikšmės. Hierarcho autoritetas priklauso nuo pareigų, nuo Kristaus duotos charizmos panaudojimo, nuo uždėtos funkcijos atlikimo. Hierarchinė kunigija remiasi paties Kristaus, amžinojo ir vyriausiojo *Diakonos*, autoritetu, kada ji tą diakoninę funkciją atlieka.

Šios abi kunigystės, kaip jau sakyta, turi savo šaknis Viešpatyje. Bet tikslo atžvilgiu hierarchinė kunigystė yra dėl bendrosios, o ne priešingai. Niekam nėra uždedamos rankos jo paties garbei ar asmeniškai naudai. Niekas nėra pašvenčiamas hierarchiniu kunigu pats sau. Tik išeinant iš bendrosios kunigystės tėra ir galima suprasti hierarchinę kunigystę: ji yra *ministerium* arba tarnystė pirmosios naudai, o ne priešingai (ne bendroji kunigystė hierarchinės naudai). Vaizdingai kalbant samprotinė linija Bažnyčioje veda ne «iš viršaus į apačią», o «iš apačios į viršų», — ne iš hierarchinės kunigystės į bendrą, o iš bendrosios į hierarchinę.

Apaštalauti, pranašauti, mokyti, vadovauti, ganyti reiškia atlikti tam tikrą funkciją kitų naudai. Bet, parafrazuojant Viešpaties žodžius, tam, kuris sėdi prie stalo, nėra vistiek, kas tarnauja ir kaip tarnauja [144]. Dėl to popiežius Celestinas I sako: «Negalima ko nors įstatyti vyskupu prieš žmonių valią» [145]. Įdomu čia pastebėti ir tai, kad Celestinas vadovavo Bažnyčiai (V šimtmety) labai neramiais erezijų laikais, kada ėjo kovos prieš donatistus ir Konstantinopolio patriarchą Nestorijų. Kitas popiežius, Leonas Didysis (irgi V šimtmety) taip sako: «Kas visiems vadovaus, tas turi būti visų renkamas» [146]. Leonas Didysis, skelbęs šį dėsnį, taip pat popiežiauja neramiais sektų ypač manichėjų laikais.

Quod omnes tangit, ab omnibus tractari debet — dalykai, kurie liečia visus, turi būti visų ir svarstomi. Tai yra apaštalinės tradicijos tąsa. *Apaštalų Darbų* knyga pasakoja, kad, didėjant Bažnyčios narių skaičiui, patys apaštalai negalėjo pasirūpinti visais reikalais ir nutarė pasikviesti pagelbininkų. Kaip jie tai darė, yra aprašyta knygos šeštame skyriuje: «Dvylika sušaukė mokytinių minią ir tarė: Netinka, kad mes paliktumėme Dievo žodį ir tarnautumėme prie stalų. Todėl, broliai, nužiūrėkite iš savo tarpo septynis gero vardo, Šventosios Dvasios ir išminties pilnus vyrus, kad juos įsta-

---

[144] Plg. *Luko* 22, 25-27.

[145] Coelestinus I, Papa, *Epistola IV ad Episcopos Provinciae Viennensis et Narbonensis*, cap. 5; žr. *Patrologia Latina*, 50 t., 434 skiltis.

[146] S. Leo Magnus, Papa, *Epistola X ad Episcopos per Provinciam Viennensem constitutos*, cap. 6; žr. *Patrologia Latina*, 54 t., 634 skiltis.

tytumėm šiai reikmenei... Tas pasakymas patiko visai daugybei. Jie išrinko... (septynis vyrus ir juos) pastatė apaštalų akivaizdon, o tie melsdamiesi uždėjo ant jų rankas »[147]. Tai buvo pirmieji apaštalų pagelbininkai, skirti kitų tarnybai. Šventimus jiems suteikė arba rankas ant jų dėjo vieni apaštalai, — bet sprendė, kas būtų šiai tarnybai tinkamas, kas yra pilnas išminties, kas turi gerą vardą, — dar daugiau: kas yra pilnas tikėjimo ir Šventosios Dvasios, — apie tai sprendė ne vieni apaštalai slaptose konferencijose, palikę nuošaly tikinčius pasauliečius, o « visa daugybė ». Kaip iš pasakojimo matyti, apaštalai būsimųjų diakonų nelaikė savo, o visų tarnais ir balsą tuo reikalu atidavė visiems. Čia nėjo kalba apie tam tikrus asmenis, jau « stovinčius eilėje » ir laukiančius « paaukštinimo », nė apie kieno nors garbingą amžių, įsigytus « nuopelnus » ar priklausymą kokiai nors įstaigai, o vien apie tinkamumą tarnauti kitiems.

Tos pačios procedūros apaštalai laikosi ir tada, kai reikia skirti naują apaštalą vietoj Judo: tokia didelė jų tarpe buvo pagarba Viešpačiui ir jo suteikiamai charizmai! Kristui įžengus dangun, likę vieni, nei Petras nei Vienuolika naujo apaštalo neskiria autokratiškai. Priešingai, Petras sušaukia visus brolius, o jų buvo arti šimto dvidešimties žmonių[148], ir prašo siūlyti kandidatus. Susirinkusieji pastato du. Ir vėl nei Petras nei Vienuolika nesirenka vieno jų autokratiškai, to kuris jiems geriau patiktų, o meldžiasi ir meta burtą! « Tuomet jie meldėsi sakydami: « Tu, Viešpatie, kurs žinai visų širdis, parodyk, katrą iš šitų dviejų išsirinkai, kad imtų vietą šitos tarnystės ir apaštalystės, nuo kurios atpuolė Judas, kad eitų į savąją vietą. Paskui jie metė dėl jųdviejų burtus. Burtas nubūrė Motiejui, ir jis buvo įskaitytas į vienuolika apaštalų »[149].

Šitaip stropiai apaštalai vengia asmeniškumo. Kadangi čia eina reikalas apie bendruomenės naudą: šventuosius daryti tobulus, statyti Kristaus kūną[150], tai lemiamu dalyku yra galimai ištikimesnis charizmos realizavimas bendruomenėje arba Kristaus duotų dovanų tinkamas panaudojimas. Jis suteikia autoritetą ir verčia visus tos pačios Dvasios, charizmą suteikusios, veikimo dėka šį autoritetą pripažinti.

Rankas uždedąs žmogus negalėjo sauvaliauti. Jis negalėjo Dvasiai įsakyti, — jis galėjo tik prašyti. Dėl to niekad Bažnyčioje nėra

---

[147] *Apaštalų Darbai* 6, 2-6.
[148] *Apaštalų Darbai* 1, 15.
[149] *Apaštalų Darbai* 1, 24-26.
[150] *Efeziečiams* 4, 12.

buvę rankų uždėjimo be maldos. Tas rankų uždėjimas yra tik Dvasios veikimo išorinis ženklas, kuris neateina horizontaline kryptimi, — iš rankas uždedančio ar susirinkusiųjų, — bet vertikaline kryptimi — iš Dvasios. Ne rankas uždedančio galia pašventinamasis tampa tinkamu bendruomenės tarnybai. Rankų uždėjimas yra tik gaunamos charizmos regimas ženklas, — be jo bendruomenė nežinotų, kas yra gavęs charizmą ir kas ne. Dėl to rankų uždėjimu gavęs charizmą asmuo niekad neveikia ir negali veikti savo vardu, o vien tik Dvasios vardu. Jis niekad negali reikalauti paklusnumo sau, o vien tik Viešpačiui. Paklusnumo žmogui kaip žmogui Naujojo Testamento bendruomenėje, mistiniam Kristaus kūne nėra. Antraip ji negalėtų būti mistinis Kristaus kūnas, kur *principalis agens remote* ir *in actu* visada yra pats Viešpats.

Suvažiavimo metu po paskaitos įvykusiose diskusijose vienas dalyvių iškėlė labai įdomų klausimą: ar būtų galėję apaštalai atstatyti Petrą? Klausimas yra tikrai būdingas. Jo išeities tašku yra juridinis Bažnyčios samprotis arba pažiūra į Bažnyčią kaip į įvairių jurisdikcijų sąveiką. Tiesa, Bažnyčia be jurisdikcijų negali apsieiti, — bet jos nėra išeities tašku. Bažnyčia visų pirma yra žmonių, Dvasios dovanomis arba karizmomis apdovanotų, bendruomenė. Jurisdikcijos yra šių dovanų arba Dvasios tarnyboje.

Klausimą reikėtų statyti šitaip: ar būtų galėjęs Petras savo ypatingąją charizmą, kurią jis vienas tebuvo gavęs, piktnaudžiauti arba su ja nesiskaityti? To mes nežinom. Mes žinom tik tiek, kad jis to nedarė ir savo pareigas (petrines) ištikimai ėjo. Jeigu Petras savo pareigų nebūtų atlikęs arba gautos charizmos nepaisęs, tai apaštalai būtų turėję ieškoti naujo «Petro», nes be «petrinės» charizmos Bažnyčia gyvuoti negali. Tada prieš Petrą, savo «petrinės» funkcijos neatliekantį, būtų pažadinusi sukilimą ta pati Dvasia, kuri šią charizmą suteikė ir kuri tokią bažnytinę santvarką (su Petru priešakyje) įvedė.

Jeigu apaštalai pripažino Petrą, tai jie giliausia prasme pripažino ne jo asmenį ar jo valdžią, o Petro atliekamą funkciją Bažnyčioje. Nepripažindami šitos funkcijos ar charizmos apaštalai būtų netekę apaštalų vardo bei teisių, nes būti Kristaus apaštalu reiškė būti ir jo Dvasios apaštalu, kuri charizmas, taigi ir «petrinę», Bažnyčioje suteikia ir įvairias funkcijas įveda. Kol Petras realizavo gautą charizmą Bažnyčios naudai ir savo funkciją atliko bei pareigas ėjo (o tai jis darė visą savo gyvenimą), tol jis rėmėsi Kristaus autoritetu, kurį patys apaštalai juk ir skelbė. Taigi šitoks jurisdikcinis Petro ir apaštalų priešpastatymas yra dirbtinis.

Bet kas įvyksta tada, kai charizma arba Bažnyčioje užimama vieta yra piktnaudžiaujamos ir kai kaimenė, to paties Petro žodžiais, nėra ganoma, tai yra maitinama, o yra pavergiama dėl biauraus pelno? «Ganykite jums pavestą Dievo kaimenę, rūpindamiesi ja ne tik verčiami, bet savo valia (*spontanee*), kaip Dievui tinka, ne dėl biauraus pelno, bet geru noru, ne kaip viešpataują tiems, kurie yra jums tekusi dalis, bet pasidarę pavyzdys kaimenei širdimi»[151]. Kas tada, kada lemiamu motyvu pasidaro ne kaimenės gerovė, o pelnas? Tada toks asmuo turi būti traukiamas į visų teismą, nes ganomieji turi teisę, paties Kristaus jiems suteiktą, reikalauti sau ganytojo, tai yra to, kuris juos gano (suprask: maitina), ir atsisakyti tokio, kuris jais nesirūpina. Pats Kristus perspėja savuosius nuo netikrų pranašų, kurie ateina avių apdaruose, taigi save skelbia Bažnyčios geradariais, o tikrumoje yra susirūpinę savo asmenišku pelnu ir savo karjera. Gali būti pašventintų asmenų, kurie Kristaus kūno nestato, o jį griauja įvairiausiais, kartais vos pastebimais būdais bei priemonėmis. Pirmas pavyzdys jau buvo apaštalų kolegijoje[152].

Ši pagunda eina per visą Bažnyčios istoriją ir pasireiškia įvairiausiomis formomis, bet visų pirma kovomis dėl pirmų vietų ir su jomis surišto pelno ar garbės. Vienas ryškiausių pavyzdžių yra buvusi didžioji Vakarų schizma, kurią iššaukė Bažnyčioje aukštoji hierarchija asmeniškų intrygų ir kovų dėl pirmų vietų dėka. Ji suskaldė mistinį Kristaus kūną, pastatydama du antipopiežius. Tuo pačiu ji atsisuko prieš savo diakoninę funkciją ir prieš Dvasią. Prieš šitokią hierarchijos sukurtą padėtį sukilo visa Bažnyčia Konstancos teisme (1414-1418). Kaip matyti, viena hierarchija Bažnyčią iš tos suirutės (trys popiežiai!) išgelbėti nepajėgė, nes ji pati ją buvo jon įvedusi. Tvarką atstatė visa Bažnyčia per savo atstovus, susirinkusi Konstancos koncilijon, kurioje balso teisę turėjo ir pasauliečių atstovai. Čia visa Bažnyčia, hierarchija ir pasauliečiai kartu, atliko kontrolinę funkciją, arba visa Bažnyčia kartu išgelbėjo «Petrą».

Iš to jau matyti, kad visa Bažnyčia kaip tokia stovi aukščiau hierarchų, paimtų atskirai. Senasis, kovų su protestantais metu ypatingai puoselėjamas Bažnyčios samptrotis, kuriuo einant viena hierarchija arba net vienas popiežius būtų Bažnyčia, mums kliudo įžvelgti dalykų esmę. Kada mes kalbam apie Bažnyčią, mes negalim tuo žodžiu suprasti nė vienų pasauliečių, nė vienos hierarchijos, o tik visus kartu! Šitos abi kunigijos, — pasauliečiai ir hierarchai, —

---

[151] *1 Petro* 5, 2-3.
[152] Plg. *Jono* 12, 6.

yra viena su kita organiškai susiję ir suaugę. Mes jas vieną nuo kitos galim atskirti teoriškai, bet jokiu būdu praktiškai. Jos abi sudaro vieną nedalomą Kristaus mistinį kūną. Gi organiškai atskirti kūno dalis galima tik piaustant lavoną, bet ne gyvą organizmą.

Tiesa, feodalinėje santvarkoje buvo du, valdančiųjų ir pavaldinių luomai. Bažnyčioje tokių luomų nėra, — joje yra tik įvairios funkcijos viso kūno gerovei arba Viešpaties įsteigtos Bažnyčios naudai, kurios galva yra jis pats. Bažnyčia nėra keli kūnai, o vienas. Ir tas vienas kūnas Konstancoje pats išsigydė arba atstatė sutrikusią funkciją: *prima sedes.*

Giliausia prasme Bažnyčioje tvarką atstatė ne pasauliečiai ir ne hierarchija, susirinkę Konstancon, o pati Sūnaus Dvasia. Konstancoje veikė Viešpats, be kurio Bažnyčia nudžiūtų kaip šakelė be kamieno, be kurio veikimo anuo metu popiežių skaičius būtų ne mažėjęs, o didėjęs.

Bet Viešpats buvo atėjęs tarnauti, o ne kad jam tarnautų [153]. Hierarchija suskilo tada, kai ji atsisakė tarnauti ir panoro viešpatauti. Panorusi viešpatauti hierarchija suskaldė Bažnyčią. Viešpaties pavyzdžiu nesekanti hierarchija tuo pačiu atsisuko prieš Viešpatį [154]. Ji vėl iš naujo, kaip anuo metu, einant į Kaparnaumą, kėlė klausimą: kas yra didesnis? [155] Bet iš Viešpaties Kaparnaume vesto pokalbio matyti, kad tokiam klausimui Bažnyčioje nėra ir negali būti vietos. Bažnyčioje, parafrazuojant Viešpaties žodžius, galima tik statytis klausimą: kas yra paskučiausias ir visų tarnas?

Bažnyčia turi teisę išskirti iš savo tarpo tuos, kurie jos patarnavimo nepriima arba jį kliudo. Bažnyčia turi teisę tokius asmenis teisti. Bet lygiai taip pat Bažnyčia turi teisę patraukti į savo teismą arba atšaukti tuos asmenis, kurie, pašaukti tarnauti, tos savo funkcijos nevykdo arba ją piktnaudžiauja. Žmonių, kurie *a nemine iudicantur*, Bažnyčioje nėra. *A nemine iudicatur solus Dominus*!

A. Grillmeier sako, kad kovų prieš protestantus metu katalikų teologai būdavo priversti pabrėžti regimus bažnytinio gyvenimo dalykus, tarp jų ir hierarchiją, nes reformatoriai akcentuodavo neregimus. Bet tai net ir pačių teologų sąmonėje aptemdydavo kitus neregimus, vidinius, daug gilesnius bažnytinio gyvenimo elementus [156].

---

[153] *Morkaus* 10,45.

[154] Plg. *Jono* 13,12-17.

[155] *Morkaus* 9, 33-35.

[156] « Per controbattere la concezione protestantica sulla Chiesa, la gerarchia e i sacramenti, si dovettero necessariamente accentuare gli aspetti visibili della Chiesa istituita da Cristo. Ciò produsse nella coscienza dei fedeli e dei teologi un certo isola-

Viduriniai amžiai stovėjo senjoro ir jo vasalo santykių (tai yra leno) ženkle. O tai neliko be pasėkmių ir bažnytiniam gyvenimui. Čia kūrėsi hierokratiniai-popiežinis Bažnyčios samprotis, kurio autoriai (teisininkai), kardinolo König žodžiais, popiežių laikė vienintele krikščionijos galva ir visokios teisės šaltiniu. Popiežiaus valia jų akimis buvo pasidariusi aukščiausia norma Bažnyčioje, — jie Bažnyčią tapatino su popiežiumi. Tarp hierarchijos ir Bažnyčios stovėjo lygybės ženklas [157]. O tai žadino, kaip Otto Karrer pažymi, asmens kultą ir pačioje Bažnyčioje. Kas tokio kulto puoselėti nenorėdavo, tam būdavo prikišama stoka meilės Bažnyčiai arba stoka bažnytinės dvasios. Šitokia hierarchijos laikysena daugelį atstumdavo ir nuo pačios Bažnyčios [158].

Abi Naujojo Testamento kunigystės (bendroji ir tarnaujančioji) yra atsiradę Kristaus valia ir jį vieną teturi Viešpačiu. Hierarchinės arba tarnaujančios kunigystės nėra galima vesti iš bendrosios. Vesdami ją iš čia, kaip Küng teisingai pastebi, mes jai atimtume dieviškąjį autoritetą. Hierarchinis arba tarnaujantis kunigas tokiu tampa rankų uždėjimu, tai yra dėka diakoninės charizmos, gaunamos tiesiog iš Kristaus, o ne iš bendruomenės. Hierarchinė kunigystė nėra visuotinosios kunigystės sukoncentravimas arba bendrosios kunigijos įgaliojimų sutelkimas viename asmenyje.

Bet iš kitos pusės ir bendrosios kunigystės jokiu būdu nėra galima vesti iš hierarchinės arba tarnaujančios (kas būtų nesąmonė) arba ją taip aiškinti. Šitaip absoliutindami hierarchinę arba tarnaujančią kunigystę mes atimtume jai jos diakoninį (tarnaujantį) pobūdį, suklerikalintume pačią Bažnyčią ir iškreiptume tikrąjį jos veidą. Tada bažnytinės bendruomenės taptų Vidurinių amžių lenais hierarchijos (hierarchinės kunigijos) rankose, kuri gali viešpatauti arba

---

mento della parte visibile della Chiesa dalla sua profondità interiore, soprannaturale e invisibile » (*Spirito, impostazione generale e caratteristiche della Costituzione*, žr. A. Grillmeier, S. J., *La Chiesa del Vaticano II*, Florencija 1965, 222-223 psl.).

[157] « Der kanonische Kirchenbegriff fand seine erste Ausbildung und praktische Anwendung im sogennanten hierokratisch-papalistischen Kirchenbegriff, der den Papst zum alleinigen Haupt der Christenheit und zur Quelle allen Rechtes machte, dessen Wille höchste Norm bedeutete. Dies nicht nur im Verhältnis von Kirche und Staat im Sinne einer *potestas directa*, sondern auch im Organismus der Kirche selbst : Der Papst ist Inbegriff der Kirche » Kardinal Franz König, *Die Konzilsidee von Konstanz bis Vatikanum II*, Kölnas 1965, 26-27 psl.

[158] « Nell'insegnamento comune e nella predicazione, per 'Chiesa' si intendeva la gerarchia o, senz'altro, il Papa. La conseguenza psicologica era o un culto della persona o un certo riserbo che veniva facilmente interpretato come mancanza di spirito ecclesiale. Ciò allontanava molti dalla vita della Chiesa ». *Il principio di sussidiarietà nella Chiesa*, žr. Otto Karrer, *La Chiesa del Vaticano II*, psl. 597.

vyrauti savo nuožiūra, jei tik užima tam tikrą vietą arba turi tam tikrą jurisdikeiją [159].

Ir bendroji kunigija turi savo teises ir savo įgaliojimus tiesiog iš Kristaus, kurių atšaukti ar nepaisyti negali hierarchinė (tarnaujančioji) kunigija.

10. « Džiaugsmo padėjėjai » [160]. — Karl Rahner, aiškindamas, kad hierarchinė kunigystė yra įsteigta tikslu tarnauti, kad ji yra orientuota į bendrąją, tai yra į tikinčiųjų ir mylinčiųjų, į atpirktųjų ir Kristuje Dievui pasivedusiųjų kunigystę, sako, kad bendroji kunigystė, galutiniu mastu matuojant, yra prakilnesnė už hierarchinę, ir štai dėl ko: galia būti Dievo vaiku ir gauti arba priimti jo malonę, jo draugystę stovi aukščiau galios, suteiktos nors ir ne visiems (tai yra ribotam asmenų skaičiui), oficialiai daryti regimus, autentiškus tos malonės arba draugystės ženklus [161].

Toliau jis išvedžioja, kad galios, duotos hierarchinei kunigijai, — nors jas panaudoti ir tegali tik tam tikri, vienai hierarchijai priklausą asmenys, — vis dėlto yra ne jų vienų, o visos Bažnyčios galios. Jeigu ir sakom, kad hierarchija stovi aukščiau pasauliečių, tai ne dėl to, kad hierarchijai priklausą asmenys stovėtų aukščiau pasauliečių, o dėl to, kad visa Bažnyčia kaip tokia su savo įgaliojimais stovi aukščiau pavienio tikinčiojo [162].

---

[159] « Die Vollmacht der Gemeinde, des allgemeinen Priestertums kann nicht einfach aus dem Hirtendienst abgeleitet werden. Das wäre eine unbiblische Klerikalisierung der Gemeinde, die den Hirtendienst vom allgemeinen Priestertum isoliert und so verabsolutiert. Die Vollmacht des Hirtendienstes kann aber umgekehrt auch nicht einfach von der Vollmacht der Gemeinde, vom allgemeinen Priestertum abgeleitet werden. Das wäre eine unbiblische Säkularisierung der Gemeinde, die den Hirtendienst in das allgemeine Priestertum einebnet ». H. Küng, *Die Kirche*, Freiburg im Breisgau 1967, 515 psl.

[160] *2 Korintiečiams*, 1, 24.

[161] « Worauf das Amts-P.tum zielt, ist das P.tum der Kirche u. darin aller ihrer Glieder, also das P.tum der Glaubenden u. Liebenden, der Erlösten u. Gott sich in Christo bedingungslos Anheimgebenden. Dieses aber ist, von einem letzten Masstab gemessen das Höhere. Denn die Macht, Kind Gottes zu sein u. seine Gnade zu empfangen, ist höher (wenn auch allgemeiner) als die Vollmacht, das Zeichen dieser Gnade in amtlicher Gültigkeit in der Kirche zu setzen » (Karl Rahner, *Priester, Priestertum dogmatisch*, žr. *Lexikon für Theologie und Kirche*, achter Band, Freiburg im Breisgau 1963, 745 psl.).

[162] « Insofern aber diese gesellschaftl. verfasste Kirche ein Amt hat, das aktiv im Namen Christi u. das Wesen der Kirche aktiv vollziehend handelt, darum in Wort u. Sakrament aktiv heilsvermittelnd wirkt, partizipiert das Amt in besonderer sakramental - kult. Weise an dem P.tum, das der Kirche als einer u. ganzer zukommt. Sieht man dieses P.tum vom Wesen der Kirche her, wird man in ihm alles enthalten sehen, was zur Vollmacht der Kirche gehört ... Das Amts - P.tum hat also nur eine

Mokyti ir aukoti yra pašaukta ne viena išrinktųjų grupė, o visa Bažnyčia! Ji visa dalyvauja vienintelio Mokytojo ir vyriausiojo Kunigo kunigystėje.

Kad visa Bažnyčia galėtų atlikti šiuos džiaugsmingus uždavinius arba vykdyti savo «misiją — išganyti pasaulį», Kristus kai kuriems joje pavedė ypatingas pareigas arba tarnybą.

Į visą Bažnyčią Dievas siuntė savo Sūnaus Dvasią, kuri visų širdyse šaukia Abba, Tėve [163]; visuose veikia vienas Dievas, visų Tėvas [164].

Šios Švento Rašto tiesos įtaigotas šventasis Ciprijonas, Kartaginos vyskupas, pradėdamas eiti pareigas, pasiskelbė tokią taisyklę: nieko nedaryti be kunigų patarimo ir visų tikinčiųjų pritarimo ir nieko nespręsti vadovaujantis vien tik savo asmeniška nuožiūra [165].

Šitaip yra aptaręs savo ir kiekvieno hierarcho vaidmenį tikinčiųjų bendruomenėje bei santykį su pasauliečiais Paulius, «Dievo valia Jėzaus Kristaus apaštalas [166] ... ne kad mes norėtumėm viešpatauti jūsų tikėjimui, bet kad būtumėm jūsų džiaugsmo padėjėjai» [167].

A. Rubikas

Arnstorf (Vokietija), 1968 m. spalio 2, Angelų Sargų dieną

---

dienende Funktion zur Erbauung u. zum Dienst der Kirche im Pneuma. Dem eizelnen Christen als solchem gegenüber ist das Amt — eben als das der einen ganzen Kirche — also höher (D[32] 3850), weil die Kirche als ganze (wenn auch in personalen Trägern) Vollmachten hat, die der Einzelne als Einzelner nicht besitzt. Aber dieses Priestertum dient der Kirche» (Karl Rahner, Ten pat).

[163] *Galatams* 4, 6.

[164] *Efeziečiams* 4, 5-6.

[165] «Solus rescribere nihil potui, quando a primordio episcopatus mei statuerim nihil sine consilio vestro et sine consensu plebis mea privatim sententia gerere» (S. Cyprianus, *Epistola V ad Presbyteros et Diaconos*, cap. 4; žr. *Patrologia Latina*, 4 t., 234 skiltis).

[166] *2 Korintiečiams* 1, 1.

[167] *2 Korintiečiams* 1, 24.

HIERARCHIE UND LAIEN

von

AUGUSTINAS RUBIKAS

Zusammenfassung

Zu den Problemen des kirchlichen Lebens gehören auch bestimmte Verhaltensweisen der führenden Organe. Soweit sie vom Geist der weltlichen Herrschaftsstrukturen geprägt sind, entsprechen sie nicht den Bedürfnissen des Gottesvolkes. Aber nur auf Grund der neutestamentlichen Lehre und apostolischen Praxis können sie im Sinne der Frohen Botschaft neu gestaltet werden. Davon ausgehend befasst sich der Verfasser in seinem Beitrag « Hierarchie und Laien » mit den dazu notwendigen theologischen Voraussetzungen. Er stellt die Kirche als die Gemeinschaft der Pneumaerfüllten heraus, in der die Hierarchie nicht als Alleininhaberin der Geistesgaben bezeichnet werden kann : auch die getauften Laien sind Glieder des Leibes Christi ; sie haben teil am Priestertum des Erlösers und werden unmittelbar von ihm belebt. Infolgedessen fällt der Hierarchie in der vom Geiste Gottes belebten Gemeinde eine eben diesem Geiste und den Geistbegabten dienende und nicht sie beherrschende Funktion zu, — was auch das zweite Vatikanum dokumentiert. So weist der Autor in seiner Abhandlung hin auf die organische Wechselwirkung zwischen dem gemeinsamen und hierarchischen Priestertum bei der Wahrheitsfindung, bei der Feier der Eucharistie sowie bei der Regelung des kirchlichen Lebens.